

Liander N.V. Jaarbericht 2019

30 juni 2020

Liander

werkt aan het energienet van vandaag en morgen.

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Kerncijfers	4
Jaarcijfers	5
Geconsolideerde winst-en-verliesrekening	5
Overzicht totaalresultaat	5
Geconsolideerde balans	6
Geconsolideerd kasstroomoverzicht	7
Mutatieoverzicht van het geconsolideerd eigen vermogen	8
Toelichting op de geconsolideerde jaarcijfers	9
Overige toelichtingen	19
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	21
Enkelvoudige jaarrekening	24
Jaarrekening ex artikel 2:403 lid 1a BW	24
Balans (voor winstbestemming)	24
Winst-en-verliesrekening	24
Winstbestemming 2018	24
Winstbestemming 2019	24
WNT	25
Publicatie op grond van de WNT	25
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	27
Besluit financieel beheer netbeheerder	29
Gesegmenteerde informatie	30
Overeenkomsten met verwante bedrijven	39
Verklaring Naleving Gedragscode voor Netbeheerders	40
Verklaring ex artikel 43, lid 9 sub b Elektriciteitswet 1998 en artikel 32, lid 11 sub b Gaswet	41
Investeringen en betrouwbaarheid netten	42

Inleiding

Netbeheerder Liander N.V. (Liander) maakt onderdeel uit van de netwerkgroep met aan het hoofd Alliander N.V. (Alliander). De taken van Liander vloeien voort uit de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet en hebben een gereguleerd karakter. Tot deze taken behoren:

- het aanleggen, onderhouden, uitbreiden en vernieuwen van elektriciteits- en gasnetten inclusief
- het realiseren van aansluitingen;
- het distribueren van elektriciteit en gas over deze netten;
- het waarborgen van de veiligheid en betrouwbaarheid van de netten;
- het faciliteren van de energiemarkt.

Liander beheert energienetwerken in de provincies Gelderland, Noord-Holland, Utrecht, Flevoland, Friesland en Zuid-Holland. Liander distribueert elektriciteit en gas naar circa 3,1 miljoen, respectievelijk circa 2,5 miljoen huishoudens, bedrijven en instellingen.

De aandelen van Liander zijn in handen van Alliander. De grootste aandeelhouders van Alliander zijn de provincies Gelderland, Friesland en Noord-Holland en de gemeente Amsterdam. Daarnaast zijn de provincie Flevoland en diverse gemeenten in de provincies Flevoland, Gelderland, Noord-Holland en Zuid-Holland aandeelhouder van Alliander.

De hierna volgende jaarcijfers van Liander zijn opgesteld op grond van de artikelen 43 Elektriciteitswet 1998 en 32 Gaswet die de netbeheerder verplichten een afzonderlijke boekhouding te voeren voor de door hem beheerde netten en daarvan jaarlijks op geschikte wijze een verslag te publiceren. Met dit jaarbericht geeft Liander uitvoering aan deze verplichting.

De jaarcijfers van Liander zijn opgesteld met inachtneming van de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling die zijn gehanteerd bij het opstellen van de jaarrekening 2019 van Alliander. De jaarrekening van Alliander is te vinden op www.alliander.com. De jaarcijfers van Liander betreffen geen volledige jaarrekening. Om een beeld te krijgen van de financiële positie van Liander dient tevens de jaarrekening van Alliander te worden gezien.

De jaarcijfers van Liander over 2019 zijn opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening 2019 van Alliander. Betreffende de geconsolideerde jaarrekening van Alliander is op 14 februari 2020 door Deloitte Accountants B.V. een goedkeurende controleverklaring afgegeven. Op basis van de concernvrijstelling is Liander onder meer vrijgesteld van de verplichting tot het zelfstandig publiceren van een volledige jaarrekening. In verband hiermee zijn een aansprakelijkheidsverklaring en instemmingsverklaring als bedoeld in artikel 2:403 BW bij de Kamer van Koophandel gedeponeerd.

Daarnaast is met ingang van 1 januari 2013 de Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) van toepassing op Liander. De toelichtingsvereisten over 2019 ingevolge de WNT zijn in dit jaarbericht op pagina 25 tot en met pagina 26 vermeld.

Kerncijfers

€ miljoen tenzij anders vermeld	2019		2018	
Netto-omzet	1.757		1.755	
Overige baten	26		27	
Bedrijfskosten	1.376		1.341	
Bedrijfsresultaat	407		441	
Resultaat na belastingen	257		246	
Investerings in materiële vaste activa	746		660	
Kasstroom uit operationele activiteiten	497		576	
Totaal activa	7.810		7.413	
Totaal eigen vermogen	2.483		2.473	
Nettoschuldpositie ¹	3.188		2.807	
Klanten				
Klanttevredenheid consumentenmarkt (in procenten)	55		50	
Klanttevredenheid zakelijke markt (in procenten)	33		38	
Uitvalduur elektriciteit (in minuten) ²	22		31	
Medewerkers				
Aantal medewerkers, inclusief ingehuurd (in fte)	3.545		3.657	
Omvang netwerk (in km)				
Elektriciteit				
- Hoogspanning (110/150 kV)	393		419	
- Tussenspanning (50 kV)	1.752		1.737	
- Middenspanning (3/10/20 kV)	39.042		38.778	
- Laagspanning (0,23 kV)	49.738		49.457	
Totaal	90.924		90.391	
Gas				
- Hoge druk (> 0,2 bar)	7.236		7.242	
- Lage druk (≤ 0,2 bar)	34.592		34.538	
Totaal	41.829		41.780	
Aantal actieve aansluitingen (in duizenden)				
	Nieuw	Totaal	Nieuw	Totaal
Elektriciteit				
- Kleinverbruik	47	3.156	39	3.122
- Grootverbruik	1	33	1	32
- Openbare verlichting	10	772	9	772
Gas				
- Kleinverbruik	17	2.526	18	2.515
- Grootverbruik	-	12	-	12
Getransporteerde volumes				
Elektriciteit (GWh)	28.548		30.041	
Gas (miljoen m3)	5.860		6.127	

1. De nettoschuldpositie wordt gevormd door de rentedragende schulden verminderd met de liquide middelen en beleggingen die vrij ter beschikking staan.
2. De uitvalduur geeft in minuten weer de gemiddelde duur dat de klanten in het Liander-gebied in een periode van een jaar geen elektriciteit hebben.

Jaarcijfers

Geconsolideerde winst-en-verliesrekening

€ miljoen	2019	2018
Netto-omzet	1.757	1.755
Overige baten	26	27
Totaal bedrijfsopbrengsten	1.783	1.782
Bedrijfskosten		
Kosten van inkoop en uitbesteed werk	514	484
Personeelskosten	252	246
Overige bedrijfskosten	463	461
Totaal kosten van inkoop, uitbesteed werk en operationele kosten	1.229	1.191
Afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen vaste activa	334	327
Af: Werk uitgevoerd door de groep en gekapitaliseerd als materiële vaste activa in uitvoering	-187	-177
Totaal bedrijfskosten	1.376	1.341
Bedrijfsresultaat	407	441
Financiële baten en lasten	-77	-82
Resultaat na belastingen deelnemingen en joint ventures	1	3
Resultaat voor belastingen	331	362
Belastingen	74	116
Resultaat na belastingen	257	246

Overzicht totaalresultaat

€ miljoen	2019	2018
Resultaat na belastingen	257	246
Overige elementen totaalresultaat		
Totaalresultaat	257	246

Geconsolideerde balans

€ miljoen	31-12-2019	31-12-2018
Activa		
Vaste activa		
Materiële vaste activa	6.989	6.568
Immateriële vaste activa	218	218
Investerings in deelnemingen en joint ventures	3	3
Beleggingen in obligaties	160	156
Overige financiële activa	13	19
Latente belastingvorderingen	150	161
	7.533	7.126
Viottende activa		
Voorraden	45	51
Handels- en overige vorderingen	232	237
	277	288
Totaal activa	7.810	7.414
Eigen vermogen en verplichtingen		
Eigen vermogen		
Aandelenkapitaal	18	18
Agioreserve	1.922	1.922
Overige reserves	286	285
Resultaat boekjaar	257	246
	2.483	2.471
Totaal eigen vermogen	2.483	2.471
Verplichtingen		
Langlopende verplichtingen		
Lening groepsmaatschappijen	2.566	2.566
Verplichtingen uit hoofde van financiële leases	170	157
Vooruitontvangen opbrengsten	1.712	1.656
Voorzieningen en overige langlopende verplichtingen	9	7
	4.457	4.386
Kortlopende verplichtingen		
Handelsschulden en overige te betalen posten	88	111
Belastingverplichtingen	-	1
Rekening-courant groepsmaatschappijen	609	237
Overlopende passiva	173	208
	870	557
Totaal verplichtingen	5.327	4.943
Totaal eigen vermogen en verplichtingen	7.810	7.414

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

€ miljoen	2019	2018
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Resultaat na belastingen	257	246
Aanpassingen voor:		
- financiële baten en lasten	77	82
- belastingen	74	116
- resultaat na belastingen deelnemingen en joint ventures	-1	-3
- afschrijvingen, amortisaties en bijzondere waardeverminderingen	264	259
Veranderingen in werkkapitaal:		
- voorraden	6	9
- handels- en overige vorderingen	4	-19
- handelsschulden en overlopende passiva	-58	31
Totaal veranderingen in werkkapitaal	-48	21
Mutatie belastinglatenties, voorzieningen, derivaten en overig	13	11
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	636	732
Betaalde en ontvangen rente	-77	-82
Betaalde (ontvangen) winstbelasting	-63	-74
Totaal	-140	-156
Kasstroom uit operationele activiteiten	496	576
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings in materiële vaste activa	-746	-660
Bijdrage investeringen van derden	124	126
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-622	-534
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Betaald dividend	-246	-
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	-246	-218
Nettokasstroom	-372	-176
Rekening-courant en liquide middelen per 1 januari	-237	-61
Nettokasstroom	-372	-176
Rekening-courant en liquide middelen per 31 december	-609	-237

Het betalingsverkeer van Liander loopt, net als bij de meeste andere groepsmaatschappijen van Alliander, via de rekening-courant positie van Alliander. In dit kader bestaat tussen Alliander en Liander een rekening-courant kredietfaciliteitovereenkomst. De rekening-courant is opeisbaar en heeft voor Liander het karakter van kasequivalenten. Ten behoeve van het opstellen van het kasstroomoverzicht is deze positie derhalve onderdeel van de totale liquide middelen positie. Via deze rekening-courant worden nagenoeg alle ontvangsten en uitgaven verrekend.

Mutatieoverzicht van het geconsolideerd eigen vermogen

€ miljoen	Aan aandeelhouders toerekenbaar eigen vermogen					Resultaat boekjaar	Totaal
	Aandelenkapitaal	Agio-reserve	Herwaarderings-reserve	Overige reserves			
Per 1 januari 2018	18	1.922	38	282	218	2.478	
Wijziging waardering als gevolg van IFRS 9	-	-	-38	3	-	-35	
Nettoresultaat 2018	-	-	-	-	246	246	
Totaalresultaat 2018	-	-	-38	3	246	213	
Dividend 2017	-	-	-	-	-218	-218	
Per 31 december 2018	18	1.922	-	285	246	2.471	
Nettoresultaat 2019	-	-	-	-	257	257	
Totaalresultaat 2019	-	-	-	-	257	257	
Overig	-	-	-	1	-	1	
Dividend 2018	-	-	-	-	-246	-246	
Per 31 december 2019	18	1.922	-	286	257	2.483	

Herwaarderingsreserve

De herwaarderingsreserve houdt verband met de voor verkoop beschikbare financiële activa. De wijzigingen in de reële waarde van de voor verkoop beschikbare financiële activa worden verwerkt in het eigen vermogen.

Resultaatbestemming 2018

Ingevolge het aandeelhoudersbesluit d.d. 29 juni 2019 inzake de vaststelling van de jaarrekening over 2018 is het resultaat na belastingen over 2018 van Liander (€ 246 miljoen) uitgekeerd als dividend.

Het voorstel winstbestemming 2019 is niet verwerkt in bovenstaand mutatieoverzicht van het geconsolideerd eigen vermogen.

Toelichting op de geconsolideerde jaarcijfers

Algemeen

Liander is een naamloze vennootschap die statutair is gevestigd in Arnhem. In dit bericht zijn de financiële gegevens opgenomen over 2019 van de vennootschap en de volgende 100%-dochterondernemingen:

Liander Infra N.V.
Nuon Warmtenetwerken I B.V.
Nuon Warmtenetwerken II B.V.
Nuon Elektriciteitsnetwerken I B.V.
Nuon Elektriciteitsnetwerken II B.V.
Gamog Gasnetwerk Veluwe B.V.
Gamog Gasnetwerk Oost-Gelderland B.V.
Gamog Gasnetwerk Flevoland B.V.
Nuon Gasnetwerken IV B.V.
Nuon Gasnetwerken V B.V.
Nuon Gasnetwerken VI B.V.
Nuon Gasnetwerken VII B.V.
Nuon Gasnetwerken VIII B.V.

Voor deze dochterondernemingen is door Alliander een aansprakelijkheids- en instemmingsverklaring als bedoeld in artikel 2:403 BW (403-verklaring) bij de KvK gedeponed.

In 2019 hebben er geen nieuwe consolidaties plaatsgevonden en zijn er geen consolidaties vervallen.

De niet-geconsolideerde deelnemingen van Liander ultimo 2019 zijn Reddyn B.V. met een belang van 50% en EDSN B.V. met een belang van 26%.

In dit bericht zijn dezelfde waarderinggrondslagen gehanteerd als in het jaarverslag 2019 van Alliander. Voor een nadere toelichting op de grondslagen van Alliander wordt verwezen naar het jaarverslag van Alliander over 2019. Dit verslag is te vinden op www.alliander.com.

De jaarcijfers van Liander zijn in overeenstemming met de cijfers van Liander, zoals opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van Alliander.

In de jaarrekening 2019 van Alliander is in noot 2 de gesegmenteerde informatie opgenomen. Eén van de hierin onderscheiden segmenten is netbeheerder Liander. De in noot 2 opgenomen cijfers van Liander sluiten niet direct aan bij de in dit bericht opgenomen cijfers. De reden hiervoor is gelegen in het feit dat de in noot 2 opgenomen cijfers zijn opgesteld op vergelijkingsbasis, dat wil zeggen exclusief bijzondere posten en fair value mutaties. In dit bericht zijn de cijfers opgenomen inclusief bijzondere posten en fair value mutaties.

De belangrijkste grondslagen voor waardering en resultaatbepaling die door Liander zijn gehanteerd bij het opstellen van de geconsolideerde jaarcijfers worden hierna beschreven.

Het historische kostenprincipe wordt gehanteerd. In afwijking hiervan geldt dat bepaalde activa en verplichtingen, waaronder derivaten, tegen reële waarde worden gewaardeerd. Tenzij anders vermeld, zijn deze waarderinggrondslagen consistent toegepast voor alle boekjaren die in deze jaarcijfers zijn opgenomen.

Tenzij anders vermeld, luiden alle in de jaarcijfers opgenomen bedragen in miljoenen euro's.

Liander maakt voor zijn bedrijfsvoering gebruik van de werkzaamheden van onder andere de staven en service-units van Alliander. De werkzaamheden van deze afdelingen van Alliander worden op basis van afgesloten overeenkomsten (DVO's/SLA's) doorbelast aan Liander en hebben onder andere betrekking op het gebruik van gemeenschappelijke IT-activa en processen, gebouwen en aanvullende facilitaire diensten, HRM en shared services. De betreffende gemeenschappelijke activa en passiva, zoals IT-activa, gebouwen en terreinen maar ook de voorzieningen voor personeelsbeloningen, zijn op de balans van Alliander verantwoord.

Implementatie IFRS 16

IFRS 16 vervangt per 1 januari 2019 IAS 17, IFRIC 4, SIC 15 en SIC 27.

Liander heeft IFRS 16 per 1 januari 2019 geïmplementeerd en heeft hierbij de 'modified retrospective approach' gehanteerd. Als gevolg daarvan is de vergelijkende informatie over voorgaande perioden niet aangepast.

Belangrijk gevolg van de implementatie van IFRS 16 voor Liander als huurder is dat rechten en verplichtingen uit hoofde van leases op de balans moeten worden opgenomen. De waarderingsgrondslag vanaf 1 januari 2019 is de netto contante waarde van de toekomstige leasebetalingen. Als gevolg hiervan heeft een balansverlenging van € 9 mln plaatsgevonden. Daarnaast treedt een verschuiving in de winst-en-verliesrekening op van operationele kosten naar afschrijvingen en in zeer beperkte mate naar financiële lasten. Over 2019 heeft hierdoor een verschuiving van € 1 miljoen van overige bedrijfskosten naar afschrijvingen (€ 1 miljoen) en een beperkt bedrag naar rentelasten plaatsgevonden. Voor het kasstroomoverzicht over 2019 heeft de toepassing van IFRS 16 geleid tot een toename van de operationele kasstroom met € 1 miljoen, onder gelijktijdige toename van de uitgaande kasstroom uit financieringsactiviteiten met eenzelfde bedrag.

Bij het vaststellen of sprake is van een leaseovereenkomst zijn de bepalingen van IFRS 16.9 in acht genomen. Daarnaast is waar mogelijk gebruikgemaakt van de volgende vrijstellingen: leaseovereenkomsten van twaalf maanden of korter en overeenkomsten waarvan het onderliggende actief een waarde kleiner dan € 5.000 heeft.

Verder zijn de volgende praktische benaderingen toegepast:

- Voor de lopende contracten per 1 januari 2019 wordt de bestaande leaseclassificatie op basis van IFRIC 4 van de huurcontracten toegepast; dit betekent dat voor de bestaande leasecontracten waarbij Liander huurder is per 1 januari 2019 het verschil in de financiële vastlegging tussen financial lease en operational lease is vervallen. Nieuwe leasecontracten worden vanaf 1 januari 2019 behandeld volgens IFRS 16.
- Bestaande financiële leases met een onderliggende waarde kleiner dan € 5.000,- worden per 1 januari 2019 niet meer op de balans opgenomen. De leasetermijnen hiervan worden direct in de winst- en verliesrekening verantwoord. Dit heeft per 1 januari 2019 niet geleid tot een balansverkortening.
- De waarde van een gebruiksrecht vaste activa waarvan de verplichting vóór 1 januari 2019 werd geclassificeerd als operational lease onder IAS 17, wordt op basis van IFRS 16.C8 gelijk gesteld aan de leaseverplichting. Er is derhalve geen sprake van een vermogensverandering.

Verder zijn de volgende praktische benaderingen toegepast:

Bij de bepaling van de leaseverplichtingen en de gebruiksrechten op 1 januari 2019 is gebruikgemaakt van de marginale rentevoeten per die datum. De marginale rentevoet wordt bepaald op basis van de risicovrije marktrente, verhoogd met een specifiek voor Liander geldende risico-opslag voor eenzelfde duur en met eenzelfde zekerheid als waartegen Liander zou financieren voor de verkrijging van een vergelijkbaar actief op 1 januari 2019. De gewogen gemiddelde marginale rentevoet bedroeg per 1 januari 2019 0,55%.

De implementatie van IFRS 16 heeft tot een balansverlenging van € 9 miljoen per 1 januari 2019 geleid. Deze bestaat uit een toename van de leaseverplichtingen en daarnaast eenzelfde toename van de gebruiksrechten vaste activa. Verreweg het grootste deel van deze leaseverplichtingen heeft betrekking op erfpachtcontracten. De nieuwe standaard heeft overigens geen effect op de verantwoording van de cross border leases. Deze blijven, op grond van IFRS 16.B2, buiten het verantwoordingsgebied van IFRS 16. Fiscaal wordt IFRS 16 niet gevolgd. Als gevolg daarvan wordt de huidige fiscale verwerking gecontinueerd.

Per 31 december 2019 bedraagt de boekwaarde van de gebruiksrechten € 9 miljoen en de leaseverplichtingen € 9 miljoen, nagenoeg alles langlopend. De gebruiksrechten zijn in de balans onder de materiele vaste activa opgenomen en de leaseverplichtingen onder de verplichtingen uit hoofde van leases.

De implementatie van IFRS 16 vanaf 1 januari 2019 heeft nagenoeg geen effect gehad op ratio's ingevolge het Besluit Financieel Beheer Netbeheerder.

Grondslagen voor de consolidatie

Dochterondernemingen

De geconsolideerde jaarcijfers omvatten de financiële gegevens van Liander en zijn dochterondernemingen. Dochterondernemingen zijn ondernemingen waarop Liander, direct of indirect, beslissende zeggenschap uitoefent over het operationele en financiële beleid teneinde daar voordelen uit te behalen. Bij de bepaling of er sprake is van beslissende zeggenschap worden de bestaande en potentiële stemrechten, die thans uitoefenbaar of converteerbaar zijn, meegenomen, alsmede het bestaan van andere overeenkomsten die Liander in staat stellen het operationele en financiële beleid te bepalen.

De activa, verplichtingen en resultaten van dochterondernemingen worden integraal geconsolideerd. De resultaten van geconsolideerde maatschappijen die zijn verkregen gedurende het jaar worden meegenomen vanaf de datum waarop de beslissende zeggenschap over deze ondernemingen is verkregen. Dochterondernemingen worden gedeconsolideerd vanaf het moment waarop geen beslissende zeggenschap meer kan worden uitgeoefend.

Intercompany-transacties, balansposten en ongerealiseerde winsten op transacties tussen dochterondernemingen worden geëlimineerd. Ongerealiseerde verliezen worden eveneens geëlimineerd, tenzij de transactie aanleiding geeft tot het verantwoorden van een bijzonder waardeverminderingverlies. De waarderingsgrondslagen van dochterondernemingen zijn indien nodig aangepast om een consistente toepassing van waarderingsgrondslagen binnen de Liander groep te waarborgen.

Deelnemingen en joint ventures

Deelnemingen zijn die entiteiten waarbij Liander, direct of indirect, invloed van betekenis uitoefent op het financiële en operationele beleid, maar geen beslissende zeggenschap heeft. Over het algemeen is hiervan sprake indien Liander tussen de 20% en 50% van de stemrechten kan uitoefenen. Joint ventures zijn overeenkomsten waarbij Liander, samen met één of meerdere partijen, activiteiten uitvoert waarbij alle partijen gezamenlijk de zeggenschap uitoefenen.

Investerings in deelnemingen en belangen in joint ventures worden gewaardeerd volgens de 'equity method'. De initiële waardering vindt plaats tegen historische kostprijs. De boekwaarde van de deelneming of de joint venture omvat de goodwill die bij de verwerving van de deelneming of het aangaan van de joint venture is betaald en het aandeel van Liander in de wijzigingen in het eigen vermogen van de deelneming, respectievelijk joint venture na het moment van verwerving, respectievelijk aangaan daarvan. Het aandeel in de gerealiseerde resultaten van de deelneming na overnamedatum wordt in de winst-en-verliesrekening opgenomen, en het aandeel in de wijziging in de niet-gerealiseerde resultaten van de deelnemingen na overnamedatum wordt opgenomen in het overige totaalresultaat. In het geval dat de (gecumuleerde) verliezen van de deelneming en/of joint venture de boekwaarde overstijgen, worden deze verliezen niet meer verwerkt, tenzij Liander de verplichting heeft of betalingen heeft gedaan om deze verliezen aan te zuiveren. In dat geval wordt ten laste van het resultaat een voorziening getroffen.

Ongerealiseerde winsten op transacties tussen Liander en zijn deelnemingen dan wel joint ventures worden geëlimineerd naar rato van het belang van Liander in de deelneming of de joint venture. Ongerealiseerde verliezen worden eveneens geëlimineerd, tenzij de desbetreffende transactie aanleiding geeft tot het verantwoorden van een bijzonder waardeverminderingverlies. De waarderingsgrondslagen van deelnemingen en joint ventures worden indien nodig aangepast om een consistente toepassing van waarderingsgrondslagen binnen Liander te realiseren.

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Schattingen en veronderstellingen

Het opstellen van de jaarcijfers brengt met zich mee dat gebruik wordt gemaakt van schattingen en veronderstellingen die zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en op factoren die naar het oordeel van het management aanvaardbaar zijn, gegeven de specifieke omstandigheden. Deze schattingen en veronderstellingen zijn van invloed op de waardering en presentatie van de gerapporteerde activa en verplichtingen, op de niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen evenals op de gedurende het boekjaar gerapporteerde baten en lasten. De werkelijke uitkomsten kunnen afwijken van de gehanteerde schattingen en veronderstellingen.

Vreemde valuta

De posten in de jaarrekening van iedere entiteit die tot de Liander groep behoort, worden geadmistreerd in de valuta van de primaire economische omgeving waarin de betrokken entiteit opereert ('de functionele valuta'). De geconsolideerde jaarrekening wordt opgesteld in euro's, de functionele en presentatievaluta van Alliander. Omrekeningsverschillen op monetaire voor verkoop beschikbare financiële activa worden in het resultaat verantwoord, indien zij betrekking hebben op de omrekening van de geamortiseerde kostprijs in vreemde valuta. Alle overige omrekeningsverschillen worden in het eigen vermogen verantwoord.

Transacties in vreemde valuta worden omgerekend naar de functionele valuta tegen de op dat moment geldende valutakoers. Monetaire activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. Valuta-omrekeningverschillen voortvloeiend uit de afwikkeling van in vreemde valuta luidende transacties, respectievelijk voortvloeiend uit de omrekening per balansdatum, worden in het resultaat verwerkt. Dit tenzij deze rechtstreeks worden verwerkt in het totaalresultaat als kasstroomafdekking. Omrekeningverschillen op financiële activa en verplichtingen die tegen reële waarde worden gewaardeerd met verwerking van de waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening, worden verwerkt als onderdeel van de mutatie in de reële waarde van de desbetreffende post.

Bijzondere waardeverminderingen

Om bijzondere waardeverminderingen te bepalen, worden activa gegroepeerd op het laagste niveau waarop deze separaat identificeerbare kasstromen genereren. Deze groepering van activa wordt aangeduid als kasstroomgenererende eenheid. Voor goodwill geldt dat het niveau waarop groepering van activa plaatsvindt, overeenkomt met de wijze waarop intern de goodwill door het management wordt beoordeeld. Bijzondere waardeverminderingen van kasstroomgenererende eenheden worden in eerste instantie gealloceerd aan de goodwill van de kasstroomgenererende eenheid (of groep van kasstroomgenererende eenheden) en vervolgens pro rata aan de boekwaarde van de overige activa van de kasstroomgenererende eenheid.

Voor goodwill wordt jaarlijks vastgesteld of er mogelijk sprake is van een bijzondere waardevermindering door de boekwaarde van de kasstroomgenererende eenheid (of groep van kasstroomgenererende eenheden) waaraan deze is toegerekend te vergelijken met de realiseerbare waarde. Een bijzonder waardeverminderingverlies, het verschil tussen de boekwaarde en realiseerbare waarde, wordt verwerkt in de winst-en-verliesrekening. Indien gebeurtenissen of veranderingen in omstandigheden hiertoe aanleiding geven, wordt vastgesteld of er sprake is van een bijzondere waardevermindering van materiële vaste activa, immateriële activa of financiële vaste activa. Jaarlijks en bij tussentijdse publicatie wordt geëvalueerd of dergelijke gebeurtenissen of veranderingen aan de orde zijn.

In 2019, net als in 2018, hebben er geen wijzigingen in de kasstroomgenererende eenheden plaatsgevonden.

De realiseerbare waarde is de hoogste van de verkoopprijs, verminderd met de kosten om het actief te verkopen of de bedrijfswaarde. Bij het bepalen van de bedrijfswaarde worden geschatte toekomstige kasstromen contant gemaakt tegen een disconteringsvoet vóór belastingen. Deze disconteringsvoet reflecteert de tijdswaarde van geld en de risico's die specifiek met het betrokken actief verband houden. Indien bepaalde activa niet zelfstandig kasstromen genereren, dan wordt de realiseerbare waarde bepaald voor de kasstroomgenererende eenheid waarvan het desbetreffende actief deel uitmaakt. Indien een eerder verantwoord bijzonder waardeverminderingverlies is opgehouden te bestaan, dan wordt dit slechts teruggedraaid ten gunste van het resultaat tot het bedrag van de oorspronkelijke boekwaarde, verminderd met reguliere afschrijvingen en amortisatie tot het moment van terugboeking van het verlies. Bijzondere waardeverminderingverliezen op goodwill worden niet teruggeboekt.

Beëindigde bedrijfsactiviteiten en activa aangehouden voor de verkoop

Vaste activa en activa die behoren tot de belangrijke activiteiten die worden aangehouden voor de verkoop, alsmede de verplichtingen die daaraan zijn toe te wijzen, worden separaat getoond op de balans. Activa worden als zodanig aangemerkt indien Liander zich heeft gecommitteerd het betrokken actief te verkopen, het verkoopproces in gang is gezet en de vermoedelijke verkoop naar verwachting zal plaatsvinden binnen één jaar nadat het betrokken actief als aangehouden voor de verkoop wordt geclassificeerd. Op deze activa wordt niet meer afgeschreven, doch afwaardering vindt plaats naar de reële waarde, verminderd met de verwachte verkoopkosten indien deze waarde lager is dan de boekwaarde. Indien de verkoop niet binnen één jaar heeft plaatsgevonden worden het betrokken actief alsmede de verplichtingen die daaraan zijn toe te wijzen niet langer separaat getoond op de balans. Dit tenzij de overschrijding van de éénjaarperiode het gevolg is van gebeurtenissen of omstandigheden waarover Liander geen controle heeft en Liander vasthoudt aan zijn plan om het betrokken actief te verkopen. De activa die worden aangehouden voor verkoop en de daarbij behorende verplichtingen worden in de balans separaat verantwoord vanaf het moment dat deze als zodanig worden aangemerkt. De vergelijkende cijfers in de balans worden op dit punt niet aangepast. De resultaten uit beëindigde bedrijfsactiviteiten omvatten de resultaten over het gehele boekjaar tot aan het moment van afsluiting. De vergelijkende cijfers worden eveneens aangepast.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen historische kostprijs, verminderd met cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. Liander heeft bij de overgang naar IFRS op 1 januari 2004 gebruikgemaakt van de optie in IFRS 1 First-time Adoption of International Financial Reporting Standards om netwerken te waarderen tegen de veronderstelde kostprijs op dat moment. Deze waarderingsgrondslag is ook gehanteerd voor het jaarbericht.

De historische kostprijs omvat alle uitgaven die direct zijn toe te rekenen aan de aanschaf van de materiële vaste activa of productie ervan voor eigen gebruik. De kostprijs van activa die intern zijn geproduceerd bevat de directe kosten van materialen, arbeid en andere directe productiekosten die aan de productie van het actief zijn toe te wijzen, respectievelijk de kosten die benodigd zijn om het actief in operationele staat te brengen. Kosten van leningen die verband houden met de aanschaf van materiële vaste activa of met activa in uitvoering worden met ingang van 1 januari 2009 geactiveerd voor zover ze direct toerekenbaar zijn aan de aankoop, productie of constructie van een kwalificerend actief. Voor Liander houdt dit in dat interestlasten verplicht worden gekapitaliseerd voor alle kwalificerende activa waarvan de aanvangsdatum voor activering op of na 1 januari 2009 valt.

De kosten die worden gemaakt voor de vervaardiging of aanschaf van een materieel vast actief respectievelijk na het moment van ingebruikname worden slechts geactiveerd indien aannemelijk is dat deze kosten toekomstige economische voordelen zullen genereren en mits deze kosten betrouwbaar kunnen worden vastgesteld. Afhankelijk van de situatie worden deze investeringen inbegrepen in de boekwaarde van de desbetreffende activa of worden deze separaat geactiveerd. De boekwaarde van het oorspronkelijke actief wordt gedinvesteerd bij vervanging. Uitgaven voor onderhoud worden direct ten laste van het resultaat gebracht in het jaar dat deze worden gemaakt. De kostprijs bevat tevens de contante waarde van de geschatte kosten van ontmanteling en opruiming van het actief en de kosten die worden gemaakt om het terrein, indien van toepassing, terug te brengen in de oorspronkelijke staat, voor zover daar een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting toe bestaat. Deze kosten worden geactiveerd op het moment van aanschaf of op een later tijdstip bij het ontstaan van de verplichting. In beide gevallen worden de geactiveerde kosten afgeschreven over de verwachte resterende levensduur van het betrokken actief.

Materiële vaste activa worden afgeschreven op basis van de lineaire methode, rekening houdend met de verwachte restwaarde, over de verwachte gebruiksduur van de verschillende componenten waaruit het betrokken actief bestaat.

De gebruiksduren van de componenten waaruit de activa categorieën bestaan, zijn als volgt opgebouwd¹:

- terreinen: op terreinen wordt niet afgeschreven;
- gebouwen: 20-50 jaar;
- netwerken: 5-55 jaar;
- overige vaste bedrijfsmiddelen: 3-60 jaar;
- activa in uitvoering: op activa in aanbouw wordt niet afgeschreven.

De activa behorende tot de netwerken met een korte gebruiksduur (5 jaar) hebben voornamelijk betrekking op elektronica. De netten zelf (leidingen en kabels) hebben over het algemeen een gebruiksduur van 40 tot 55 jaar. De verwachte gebruiksduur, de restwaarde en afschrijvingsmethoden worden jaarlijks opnieuw geëvalueerd en indien nodig aangepast. Winsten of verliezen bij afstoting worden bepaald aan de hand van de opbrengsten en op het moment van afstoting geldende boekwaarde. Winsten worden verantwoord onder overige baten.

1 Conform de afschrijvingstermijnen van de RAR (Regulatorische Accounting Regels).

Schattingswijziging afschrijvingsduur

In 2019 en 2018 hebben er geen schattingswijzigingen plaatsgevonden.

Immateriële vaste activa

Goodwill

Goodwill betreft het bedrag waarmee de overnameprijs de reële waarde van de door Liander overgenomen identificeerbare activa, verplichtingen en voorwaardelijke verplichtingen van overgenomen dochterondernemingen of deelnemingen overtreft. Goodwill betaald bij de overname van dochterondernemingen wordt verantwoord onder de post immateriële vaste activa. Goodwill betaald bij de overname van een deelneming wordt begrepen in de verkrijgingsprijs van de betrokken deelnemingen. Indien de overnameprijs lager is dan de reële waarde van de overgenomen identificeerbare activa, verplichtingen en voorwaardelijke verplichtingen (negatieve goodwill), dan wordt dit verschil direct ten gunste van het resultaat gebracht.

De boekwaarde van goodwill omvat de historische kostprijs verminderd met de cumulatieve bijzondere waardeverminderingen. Jaarlijks wordt door middel van impairmenttesten vastgesteld of sprake is van een bijzondere waardevermindering van goodwill. Bij de bepaling van het resultaat op het afstoten van een entiteit of kasstroomgenererende eenheid wordt rekening gehouden met de goodwill die toe te kennen is aan deze entiteit of eenheid.

Financiële activa

Binnen de post financiële activa, veelal investeringen in leningen en aandelen, wordt onderscheid gemaakt in de hierna beschreven categorieën. Financiële activa worden als kortlopend aangemerkt indien de resterende looptijd per balansdatum minder dan 12 maanden bedraagt. Indien de resterende looptijd meer dan 12 maanden is, dan wordt het actief als langlopend aangemerkt. De categorie waarin een financieel actief wordt ingedeeld en gewaardeerd is afhankelijk van:

- zowel het bedrijfsmodel van de entiteit voor het beheer van de financiële activa,
- als de eigenschappen van de contractuele kasstromen van het financiële actief.

Een financieel actief wordt tegen geamortiseerde kostprijs gewaardeerd als beide volgende voorwaarden zijn vervuld:

- het financiële actief wordt aangehouden binnen een bedrijfsmodel dat erop gericht is financiële activa aan te houden om contractuele kasstromen te ontvangen, en
- de contractvoorwaarden van het financiële actief geven op bepaalde data aanleiding tot kasstromen die uitsluitend aflossingen en rentebetalingen op het uitstaande hoofdsombedrag betreffen.

Een financieel actief wordt tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de overige onderdelen van het totaalresultaat gewaardeerd als beide volgende voorwaarden zijn vervuld:

- het financiële actief wordt aangehouden binnen een bedrijfsmodel waarvan het doel wordt bereikt door zowel contractuele kasstromen te ontvangen als financiële activa te verkopen, en
- de contractvoorwaarden van het financiële actief geven op bepaalde data aanleiding tot kasstromen die uitsluitend aflossingen en rentebetalingen op het uitstaande hoofdsombedrag betreffen.

Een financieel actief moet tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in winst of verlies worden gewaardeerd, tenzij het overeenkomstig de bovenstaande alinea's tegen geamortiseerde kostprijs of tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de overige onderdelen van het totaalresultaat wordt gewaardeerd.

Een financieel actief wordt bij eerste opname gewaardeerd tegen de reële waarde ervan plus, in het geval van een financieel actief dat niet tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in winst of verlies wordt gewaardeerd, de transactiekosten die direct aan de verwerving of uitgifte van het financiële actief kunnen worden toegerekend.

Liander past geen bedrijfsmodel toe waarvan het doel wordt bereikt door zowel contractuele kasstromen te ontvangen als financiële activa te verkopen. De financiële activa van Liander worden na eerste opname derhalve gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs of gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in winst of verlies.

Indien voor financiële activa gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs een reële waarde-afdekking heeft plaatsgevonden, dan wordt de geamortiseerde kostprijs van het financieel actief aangepast voor de winst of het verlies dat is toe te rekenen aan het afgedekte risico. Deze waardemutaties worden in het resultaat verwerkt.

Bijzondere waardevermindering

Een voorziening voor verliezen wordt opgenomen voor te verwachten kredietverliezen op een financieel actief dat wordt gewaardeerd tegen geamortiseerde kosten of tegen reële waarde met waardeveranderingen in de overige onderdelen van het totaalresultaat. Berekening van de impairment is gebaseerd op het verwachte verlies. Dit wordt periodiek beoordeeld. De algemene benadering gaat uit van het 'expected credit loss model' (ECL), waarbij het 12-maands verwachte kredietverlies wordt vastgesteld. Bij een significante toename van het kredietrisico van een financieel actief wordt het verwachte kredietverlies voor de gehele looptijd opgenomen.

Het bedrag van de te verwachten kredietverliezen (of terugboeking) dat vereist is om de vergoeding voor verliezen op de verslagdatum aan te passen wordt als een bijzonderewaardeverminderingwinst of -verlies in de winst- en verliesrekening opgenomen.

Leningen en vorderingen

Leningen en vorderingen zijn primaire financiële instrumenten met vaste of variabele betalingen die niet op een actieve markt staan genoteerd. De waardering op het moment van eerste verwerking van de post leningen en vorderingen vindt plaats tegen reële waarde. Over het algemeen is dit gelijk aan de kostprijs van het financieel actief. De waardering na eerste verwerking vindt plaats tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve interestmethode.

Indien voor deze financiële activa een reële waarde-afdekking heeft plaatsgevonden, dan wordt de geamortiseerde kostprijs van het financieel actief aangepast voor de winst of het verlies dat is toe te rekenen aan het afgedekte risico. Deze waardemutaties worden in het resultaat verwerkt.

Voor verkoop beschikbare financiële activa

Voor verkoop beschikbare financiële activa worden gewaardeerd tegen reële waarde, zowel initieel als gedurende de periode dat het actief wordt aangehouden. De wijzigingen in reële waarde worden verwerkt in het eigen vermogen (overig totaalresultaat). Op het moment dat deze activa worden verkocht, wordt de cumulatieve waardemutatie, die in het eigen vermogen is verwerkt, in de winst-en-verliesrekening opgenomen. De interestbaten worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen in de periode waaraan deze baten kunnen worden toegerekend. Investerings in aandelen of andere eigen vermogensinstrumenten waarvan de marktwaarde niet staat genoteerd in een actieve markt, en waarvan de reële waarde niet betrouwbaar kan worden bepaald, worden na initiële opname gewaardeerd tegen kostprijs.

Leases waarbij Liander optreedt als lessor

Operationele leases

Liander is operationele leases aangegaan voor warmtenetten, energiegerelateerde installaties en kantoorruimte.

Operationele leases betreffen leases die niet als financiële leases worden aangemerkt. Risico's en voordelen die samenhangen met de eigendom van de betrokken activa zijn niet, of niet geheel overgedragen aan de lessee.

De activa die ter beschikking zijn gesteld aan derden onder operationele leases worden verantwoord onder de post materiële vaste activa. De opbrengsten uit operationele leases worden over de looptijd in de winst-en-verliesrekening verwerkt onder de bedrijfsopbrengsten.

Voor de bepaling van de op te nemen kredietverliezen op openstaande vorderingen voor operationele leases wordt de vereenvoudigde benadering voor handelsvorderingen en contractactiva toegepast. Zie verder de grondslagen voor handels- en overige vorderingen.

Voorraden

Voorraden worden gewaardeerd tegen kostprijs of lagere netto realiseerbare waarde. Deze voorraden bestaan uit grond- en hulpstoffen, voorraden in bewerking en gereed product. De kostprijs van de voorraden wordt bepaald op basis van de FIFO-methode (first in, first out). De netto realiseerbare waarde wordt bepaald aan de hand van de geschatte verkoopprijs onder normale bedrijfsomstandigheden, verminderd met de geschatte verkoopkosten.

Handels- en overige vorderingen

Handels- en overige vorderingen worden in eerste instantie gewaardeerd tegen reële waarde en vervolgens tegen geamortiseerde kostprijs, verminderd met eventuele bijzondere waardeverminderingen voor het risico van niet betaling. Voor het vaststellen hiervan wordt gebruikgemaakt van de vereenvoudigde benadering voor handelsvorderingen en contractactiva, waarbij op basis van ervaringsgegevens de verwachte kredietverliezen worden bepaald.

Liquide middelen

De post liquide middelen omvat alle financiële instrumenten die liquide zijn en waarvan de looptijd bij het aangaan van het instrument minder dan drie maanden bedraagt. De post liquide middelen bestaat ultimo 2018 en 2019 uit banktegoeden. Uitstaande debetsaldi bij banken worden slechts onder de liquide middelen opgenomen indien Liander het recht heeft om debet- en creditsaldi met elkaar te verrekenen, deze debet- en creditsaldi uitstaan bij dezelfde tegenpartij en Liander de intentie heeft van dit recht gebruik te maken en in de praktijk ook daadwerkelijk gebruik hiervan maakt.

Liquide middelen worden bij eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde en daarna tegen geamortiseerde kostprijs, hetgeen over het algemeen overeenkomt met de nominale waarde. Onder de liquide middelen zijn tevens opgenomen de liquide middelen waarover Liander niet vrij kan beschikken.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd tegen reële waarde. De reële waarden worden afgeleid van marktprijzen die staan genoteerd in actieve markten, of door gebruikmaking van recente vergelijkbare markttransacties of waarderingmethoden, zoals discounted cash flow-modellen en optiewaarderingsmodellen indien geen actieve markt bestaat. Reële waardemutaties worden in het resultaat verwerkt.

Leases waarbij Liander optreedt als lessee

2019

Bij het aangaan van een contract wordt beoordeeld of het contract een leaseovereenkomst is of bevat. Een contract is of bevat een leaseovereenkomst indien het contract in ruil voor een vergoeding het recht verleent gedurende een bepaalde periode de zeggenschap over het gebruik van een geïdentificeerd actief uit te oefenen. Bij een contract dat een leaseovereenkomst is of bevat wordt elke leasecomponent binnen het contract afzonderlijk van niet-leasecomponenten van het contract als een leaseovereenkomst administratief verwerkt.

Op de aanvangsdatum wordt het met een gebruiksrecht overeenstemmende actief tegen kostprijs gewaardeerd. Deze kostprijs bestaat uit het bedrag van de eerste waardering van de leaseverplichting, de gemaakte initiële directe kosten, de op of voor de aanvangsdatum verrichte leasebetalingen, verminderd met alle ontvangen lease-incentives en de gemaakte initiële directe kosten.

Op de aanvangsdatum wordt de leaseverplichting gewaardeerd tegen de contante waarde van de leasebetalingen die op die datum niet zijn verricht. De leasebetalingen worden gediscoteerd op basis van de impliciete rentevoet van de leaseovereenkomst, mits die op betrouwbare wijze kan worden bepaald. Indien dit niet op eenvoudige wijze kan worden bepaald, dan wordt de marginale rentevoet gehanteerd. De marginale rentevoet wordt bepaald op basis van de risicovrije marktrente, verhoogd met een specifiek voor Liander geldende risico-opslag voor eenzelfde duur en met eenzelfde zekerheid als waartegen Liander zou financieren voor de verkrijging van een vergelijkbaar actief.

De gebruiksrechten worden gewaardeerd tegen historische kostprijs, verminderd met cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen.

De leaseverplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd door de boekwaarde te verhogen om de rente op de leaseverplichting weer te geven en te verminderen om de verrichte leasebetalingen weer te geven. Liander maakt gebruik van de onder IFRS geboden vrijstelling voor leases van korte duur en voor leases van lage waarde.

2018

Financiële leases

Liander is een aantal leases aangegaan. Indien nagenoeg alle risico's en voordelen die verband houden met het eigendom van de betrokken activa zijn overgedragen aan Liander, dan is sprake van een financiële lease. In dat geval wordt op het moment van het aangaan van de lease een actief respectievelijk verplichting opgenomen ter grootte van de laagste van de reële waarde of de contante waarde van de toekomstige leaseverplichtingen. Afschrijving van het actief vindt plaats over de kortste periode van hetzij de gebruiksduur van het actief hetzij de looptijd van het leasecontract. Daarom worden de leasetermijnen behandeld als een terugbetaling van de hoofdsom en een interestvergoeding voor de tegenpartij (lessor). De interestlasten weerspiegelen een effectieve interest op de door de lessor gedane investering.

De activa die Liander van de lessor ter beschikking heeft gekregen onder financiële leases zijn verantwoord onder de post materiële vaste activa. De daarbij behorende leaseverplichtingen worden verantwoord onder de lang- en kortlopende verplichtingen, al naar gelang de betaling van de leasetermijnen plaatsvindt minder dan 12 maanden of meer dan 12 maanden na balansdatum.

Operationele leases

Operationele leases betreffen leases die niet worden geclassificeerd als financiële leases, waarbij de risico's en voordelen die verband houden met de eigendom van de betrokken activa niet, of niet nagenoeg geheel zijn overgedragen aan de lessee. De kosten van operationele leases worden lineair over de leaseperiode ten laste van het resultaat gebracht.

Vooruitontvangen opbrengsten

Bijdragen in aanleg

Bijdragen in de aanleg en betalingen ontvangen van klanten, vastgoedontwikkelaars en lokale en regionale overheidsinstanties voor de gemaakte kosten voor de elektriciteits- en gasinfrastructuur van nieuwe woon- en industrielocaties worden als vooruitontvangen opbrengsten op de balans verantwoord. De vooruitontvangen opbrengsten worden geamortiseerd over de verwachte levensduur van de betrokken activa. De amortisatie wordt in de winst-en-verliesrekening verantwoord onder netto-omzet.

Overheidssubsidies en investeringspremies

Overheidssubsidies en investeringspremies worden verantwoord indien redelijke zekerheid bestaat dat aan de condities voor het verkrijgen van de subsidies of premies wordt of zal worden voldaan en dat het bedrag zal worden ontvangen. Subsidies en investeringspremies ontvangen voor investeringen in materiële vaste activa worden als vooruitontvangen opbrengsten in de balans opgenomen en worden geamortiseerd over de verwachte levensduur van de betrokken activa. De amortisatie wordt in de winst-en-verliesrekening verantwoord onder overige baten.

Overheidssubsidies en exploitatiesubsidies die geen verband houden met investeringen in materiële vaste activa of andere vaste activa worden in het resultaat verwerkt op het moment dat de daarbij behorende kosten worden gemaakt.

Rekening-courant Alliander

De post rekening-courant Alliander wordt gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Alle opbrengsten en kosten worden verwerkt in de rekening-courant. Het betalingsverkeer van Liander loopt, net als bij andere groepsmaatschappijen van Alliander, via de rekening-courantpositie met Alliander. Via deze rekening-courant worden nagenoeg alle opbrengsten en kosten verantwoord. De rekening-courant is opeisbaar en heeft voor Liander het karakter van kasequivalenten.

Belastingen

Latente belastingvorderingen en -verplichtingen voortvloeiend uit tijdelijke verschillen tussen de boekwaarde, zoals blijkt uit de jaarcijfers en de fiscale boekwaarde, worden bepaald op basis van de tarieven voor de vennootschapsbelasting die gelden, respectievelijk die op basis van de bestaande wetgeving naar verwachting van toepassing zullen zijn ten tijde van de afwikkeling van de latente belastingvordering of -verplichting. Latente belastingvorderingen, ontstaan als gevolg van bijvoorbeeld operationele verliezen, worden opgenomen als redelijkerwijs kan worden aangenomen dat verrekening kan plaatsvinden met toekomstige fiscale winsten. Saldering van latente belastingvorderingen en -verplichtingen vindt slechts plaats indien Liander een wettelijk recht tot verrekening heeft en de vorderingen en verplichtingen verband houden met belastingen die door één en dezelfde (overheids)instantie worden geheven. Latente belastingvorderingen en -verplichtingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

De belastingen over het resultaat worden berekend op basis van de geldende tarieven voor de vennootschapsbelasting en gewaardeerd tegen nominale waarde. Hierbij wordt rekening gehouden met permanente verschillen tussen het fiscale en het in de jaarcijfers gepresenteerde resultaat en met de mogelijkheden van voorwaartse verliescompensatie, in het geval latente belastingvorderingen uit hoofde van operationele verliezen niet zijn gewaardeerd. Aangezien Liander onderdeel is van de fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting met aan het hoofd Alliander N.V., wordt de berekende acute positie in rekening-courant met Alliander verantwoord. Dit geldt voor alle entiteiten binnen deze fiscale eenheid.

Alliander vormt samen met zijn Nederlandse dochterondernemingen (inclusief Liander) een fiscale eenheid voor zowel de vennootschapsbelasting als de omzetbelasting (BTW). Uit hoofde hiervan is iedere tot de fiscale eenheid behorende rechtspersoon hoofdelijk aansprakelijk voor de belastingschulden van de rechtspersonen die deel uitmaken van de fiscale eenheid. Alliander heeft een vrijwaringverklaring verstrekt op basis waarvan de aansprakelijkheid van Liander in dit kader wordt beperkt tot het bedrag dat Liander zelf verschuldigd zou zijn indien er geen fiscale eenheid was geweest.

Overige voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd indien:

- per balansdatum een juridisch afdwingbare en/of feitelijke verplichting bestaat die voortvloeit uit gebeurtenissen vóór de balansdatum;
- het aannemelijk is dat er een uitstroom van middelen zal plaatsvinden om de verplichting af te wikkelen;
- een betrouwbare schatting kan worden gemaakt van de verplichting.

Voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting nodig zijn, tenzij het effect van de tijds waarde van geld significant is. In dat geval wordt de voorziening gewaardeerd tegen contante waarde.

Handelsschulden en overige te betalen posten

Handelscrediteuren en overige schulden worden initieel op reële waarde verantwoord op de balans. Daarna vindt waardering plaats tegen geamortiseerde kostprijs, gebruikmakend van de effectieve-interestmethode. Gezien de veelal korte looptijd zijn de reële waarde en geamortiseerde kostprijs van deze posten over het algemeen nagenoeg gelijk aan de nominale waarde.

Opbrengstverantwoording

Een onderscheid wordt gemaakt naar netto-omzet en overige baten. Alle opbrengsten uit hoofde van contracten met klanten worden onder de netto-omzet verantwoord en alle overige opbrengsten onder overige baten. Opbrengsten worden gewaardeerd gebaseerd op de prestatieverplichtingen in het contract met de klant. Dit is exclusief ontvangen bedragen ten behoeve van derde partijen. De opbrengst wordt verantwoord op het moment dat de beschikkingmacht van een product of dienst wordt overgedragen. Bij de beoordeling van contracten met klanten worden portfolio-benaderingen toegepast voor onder andere de aansluit-, transport- en meetdiensten van de netbeheeractiviteiten. Contracten met klanten voor deze diensten worden voor onbepaalde tijd aangegaan en bij aanvang van het contract betaalt de klant een investeringsbijdrage en vervolgens betaalt de klant periodiek vergoedingen voor dienstverlening. Deze dienstverlening betreft prestatieverplichtingen die over een periode (over-time) worden vervuld. De opbrengst wordt daarbij opgenomen in de periode waarin de klant de dienst afneemt. De investeringsbijdrage die bij aanvang van een contract wordt betaald betreft een vergoeding voor een prestatieverplichting die gedurende de contractperiode wordt geleverd door het verlenen van de aansluit- en transportdienst. De ontvangen bijdrage wordt als nog te vervullen prestatieverplichting op de balans opgenomen en vervolgens geamortiseerd gedurende de gebruiksduur van het betrokken actief.

Netto-omzet

De netto-omzet bestaat uit:

- geregleerde opbrengsten. Deze opbrengsten vloeien voort uit hoofde van de aansluit- en transportdienst van elektriciteit en gas en omvatten enerzijds vaste tariefcomponenten, het zogenaamde capaciteitstarief, en anderzijds de amortisatie van de als vooruitontvangen opbrengsten gepassiveerde klantbijdragen. Hier zijn tevens de meetdiensten voor kleinverbruikers elektriciteit en gas onder opgenomen. Voor de levering van deze diensten in de consumentenmarkt worden voor de periode vanaf de jaarafrekening tot aan de balansdatum inschattingen gemaakt voor de nog te factureren omzet in deze periode;
- overige opbrengsten zoals transformatorverhuur en meetdiensten grootverbruik (vanaf november 2017 vindt de omzet transformatorverhuur, die op het transformatorverhuur binnen het gebied CBL Randmeren plaats na, plaats binnen Kenter B.V.).

Overige baten

De overige baten bestaan onder meer uit de volgende posten:

- Schadevergoedingen en andere incidentele opbrengsten;
- resultaat uit het afstoten van materiële vaste activa; dit betreft het saldo van de netto-opbrengst uit hoofde van verkopen en de boekwaarde van het afgestoten actief. Winsten en verliezen uit hoofde van de afstoting van activa worden gesaldeerd weergegeven.

Kosten van inkoop en uitbesteed werk

Deze post omvat de kosten voor de inkoop van netverliezen waarin mede begrepen worden de te verwachten reconciliatie-effecten, kosten van transportcapaciteit en -beperkingen en van compensatievergoedingen. Verder zijn in deze post begrepen de kosten van grond- en hulpstoffen die zijn gebruikt bij de levering van goederen en diensten alsmede de kosten voor uitbesteed werk zoals facturatie en inning en inhuur van aannemers.

Geactiveerde productie voor eigen gebruik

Deze post omvat onder meer de kosten van de medewerkers van Liander, gemaakt in het kader van investeringsprojecten.

Financiële baten

De financiële baten bestaan uit interestbaten op de financiële (rentedragende) activa, zijnde leningen, vorderingen en liquide middelen, berekend op basis van de effectieve-interestmethode, alsmede uit baten uit hoofde van valutaresultaten en mutaties in de reële waarde van rentederivaten.

Financiële lasten

De financiële lasten bestaan uit de volgende posten:

- interestlasten; deze post omvat de interestlasten op de rentedragende verplichtingen berekend op basis van de effectieve-interestmethode. De rentedragende verplichtingen omvatten met name de langlopende lening van en rekening-courant verplichting aan Alliander;
- valutaresultaten; deze post omvat valutaresultaten die voortvloeien uit de omrekening van transacties in vreemde valuta en van financiële activa en verplichtingen en derivaten die luiden in vreemde valuta.

Grondslagen voor het geconsolideerd kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode, waarbij voor de herleiding van de mutatie in de liquide middelen wordt uitgegaan van het nettoresultaat volgens de winst-en-verliesrekening. Valutaresultaten, evenals alle overige mutaties, worden geëlimineerd voor zover deze niet tot een kasstroom hebben geleid. Hetzelfde geldt voor de financiële baten en lasten alsmede de verantwoorde vennootschapsbelasting in de winst-en-verliesrekening. Deze posten worden in de kasstroom uit operationele activiteiten vervangen door de ontvangen/betaalde rente respectievelijk de ontvangen/betaalde winstbelasting.

De financiële gevolgen van de verwerving dan wel afstoting van deelnemingen en dochterondernemingen komen afzonderlijk tot uiting in de kasstroom uit investeringsactiviteiten. In verband hiermee komen de getoonde kasstromen niet overeen met de mutaties zoals die in de geconsolideerde balans worden vermeld. Ten behoeve van het opstellen van het kasstroomoverzicht is de rekening-courant positie met Alliander onderdeel van de totale liquide middelen positie. Via deze rekening-courant worden nagenoeg alle kosten en opbrengsten verantwoord.

Overige toelichtingen

Cross border lease contracten

In de periode 1998 tot en met 2000 zijn door dochterondernemingen van Alliander N.V. voor netwerken US cross border leasetransacties aangegaan in de vorm van LILO (lease in lease out)- en SILO (sale in lease out)-structuren. Gedurende 2019 hebben er geen wijzigingen plaatsgevonden in de bestaande Cross Border Lease (CBL) portefeuille.

De op dit moment resterende drie transacties hebben betrekking op gasnetwerken in Friesland, Gelderland, Flevoland, Noord-Holland en Utrecht, warmtenetwerken in Almere en Duiven/Westervoort en het elektriciteitsnetwerk in het gebied Randmeren. De in de leases ondergebrachte netwerken zijn voor een langdurige periode verhuurd aan Amerikaanse partijen (headlease), die deze activa vervolgens weer hebben onderverhuurd aan de desbetreffende dochterondernemingen (sublease). Aan het einde van de sublease bestaat de optie de rechten van de Amerikaanse tegenpartij onder de headlease af te kopen en de transactie aldus te beëindigen. De momenten waarop de overeengekomen looptijden van de subleases eindigen, liggen tussen 2022 en 2028. De baten uit de cross border leases zijn verantwoord in het jaar van afsluiten van de desbetreffende transactie. Met betrekking tot de cross border leases bestaan contractuele voorwaardelijke en onvoorwaardelijke rechten en verplichtingen.

De totale netto boekwaarde van de in cross border leases ondergebrachte netwerken bedraagt ultimo 2019 ongeveer € 660 miljoen (ultimo 2018: € 650 miljoen). In verband met de transacties staat in deposito bij meerdere financiële instellingen, dan wel is belegd in waardepapieren, ultimo 2019 een totaalbedrag van \$ 2.664 miljoen (2018: \$ 2.786 miljoen).

Aangezien geen beschikkingsmacht bestaat over het overgrote deel van de beleggingen en de daarbij behorende verplichtingen, worden deze niet als activa en passiva van Alliander beschouwd en zijn de desbetreffende bedragen niet opgenomen in de geconsolideerde cijfers van Alliander. De beleggingen waar Alliander wel beschikkingsmacht over heeft, zijn verantwoord onder de financiële activa. De gerelateerde leaseverplichtingen zijn opgenomen onder de verplichtingen uit hoofde van financiële leases.

Ultimo 2019 bedraagt het 'strip risk' (het gedeelte van de 'termination value' – dat wil zeggen de bij een voortijdig einde van de transactie mogelijk aan de Amerikaanse tegenpartij te betalen vergoeding – dat niet uit de hiertoe aangehouden deposito's en beleggingen kan worden voldaan) voor alle transacties tezamen \$ 140 miljoen (2018: \$ 200 miljoen). Het strip risk wordt in hoge mate beïnvloed door de marktontwikkelingen.

In het kader van de uitvoering van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON) zijn de in een cross border lease ondergebrachte, aan Liander Infra N.V. toebehorende warmtenetwerken, medio 2008 via 'sub-subleases' onderverhuurd aan Vattenfall Warmte N.V., onderdeel van Vattenfall N.V. De looptijd van deze operationele leases is 12,5 jaar (einde looptijd: 31 december 2020). De totale boekwaarde van de onderverhuurde warmtenetwerken en bijbehorende meters bedraagt ultimo 2019 € 87 miljoen (2018: € 90 miljoen).

Leningovereenkomst

In juni 2015 heeft Alliander onder andere een langlopende lening verstrekt aan Liander van € 2.566 miljoen. Dit bedrag is in 2015 verrekend met het rekening-courantsaldo. Dit betekent dat tussen Alliander en Liander twee financieringsovereenkomsten bestaan, te weten een langlopende leningovereenkomst, met name ter financiering van vervanging en uitbreiding van netten, en daarnaast de huidige separate rekening-courant overeenkomst ter financiering van werkkapitaal. Op deze wijze sluiten de looptijden van de financieringsovereenkomsten beter aan op de looptijden van de activa. De langlopende leningovereenkomst met Alliander heeft een looptijd van 10 jaar en zal na afloop jaarlijks stilzwijgend worden verlengd met telkenmale een periode van één jaar. De rente voor 2019 bedraagt 2,6% (2018: 2,92%).

Voorwaardelijke verplichtingen

Liander heeft per en direct na balansdatum een aantal claims ontvangen. Daarnaast is Liander per balansdatum betrokken bij een aantal rechtszaken voortvloeiend uit reguliere bedrijfsactiviteiten. Deze claims/rechtszaken kunnen bij een nadelige uitspraak een materieel effect hebben op de cijfers van Liander. Voor zover noodzakelijk geacht zijn hiervoor voorzieningen getroffen.

Liander is met een aantal gemeenten verwickeld in juridische geschillen inzake precariobelasting. In totaal betreft het een potentieel door Liander terug te vorderen bedrag van € 1 miljoen. Gezien de onzekerheden zijn deze vorderingen niet verantwoord in de balans per 31 december 2019.

Gebeurtenissen na balansdatum

Eind februari 2020 is Nederland getroffen door Covid-19, het coronavirus. Ten einde de verspreiding van het virus te beteugelen heeft het kabinet verstrekende maatregelen genomen die impact hebben voor Liander N.V.

Vanwege de vitale betekenis van de energie-infrastructuur voor de maatschappij neemt Liander N.V. ook in deze situatie alle nodige maatregelen om op een verantwoorde wijze zijn elektriciteits- en gasnetwerken betrouwbaar te houden. In de buitendienst wordt al geruime tijd gewerkt met speciale veiligheidsmaatregelen. Waar mogelijk wordt 1,5 meter afstand gehouden, wordt gewerkt in vaste teams, worden geen handen meer geschud en wordt alleen nog bij klanten thuis gewerkt als het echt noodzakelijk is. Het kantoorpersoneel werkt zoveel mogelijk thuis.

Het is onzeker hoe lang deze crisis aanhoudt en welke effecten deze zullen hebben voor de maatschappij én onze onderneming. Wij zullen daarbij alert blijven inspelen op wat van ons wordt gevraagd.

Liander verwacht echter dat de gebeurtenis geen significante invloed zal hebben op het financieel vermogen per balansdatum en het resultaat over 2020. Voorts verwachten wij voldoende toegang te blijven houden tot middelen welke nodig zijn voor de uitoefening van onze bedrijfsactiviteiten en het kunnen voldoen aan betalingsverplichtingen, waardoor de continuïteit van de onderneming gewaarborgd is. Hoewel onzeker, verwachten we derhalve niet dat de impact van het Covid-19 virus een materieel negatief effect heeft op het financieel vermogen of de liquiditeit van Liander.

Opgemaakt te Arnhem, 30 juni 2020

Liander N.V.

M.J. Otto

Voorzitter directie Liander N.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de directie van Liander N.V.

Ons oordeel

Wij hebben de in het jaarbericht 2019 op pagina 5 tot en met pagina 20 opgenomen jaarcijfers van Liander N.V. te Arnhem over het boekjaar 2019 (hierna: jaarcijfers) gecontroleerd.

Naar ons oordeel zijn de op pagina 5 tot en met pagina 20 in dit jaarbericht 2019 opgenomen jaarcijfers per 31 december 2019 van Liander N.V. in alle van materieel belang zijnde aspecten opgesteld in overeenstemming met de in de toelichting op de geconsolideerde jaarcijfers, zoals opgenomen op pagina 9 tot en met 19, door de vennootschap beschreven grondslagen.

De jaarcijfers bestaan uit:

1. De geconsolideerde winst- en verliesrekening over 2019;
2. Het overzicht totaalresultaat over 2019;
3. De geconsolideerde balans per 31 december 2019;
4. Het geconsolideerde kasstroomoverzicht over 2019;
5. Het mutatieoverzicht van het geconsolideerde eigen vermogen per 31 december 2019;
6. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarcijfers'.

Wij zijn onafhankelijk van Liander N.V. zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Paragraaf ter benadrukking van de impact van het coronavirus

Het coronavirus heeft ook invloed op Liander N.V. In de toelichting op pagina 20 in het jaarbericht 2019 heeft het management de huidige impact en haar plannen om met deze gebeurtenissen of omstandigheden om te gaan toegelicht. Ook geeft zij aan dat er op dit moment onzekerheden zijn ten aanzien van de invloed van het coronavirus op de financiële prestaties van Liander N.V. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

Andere informatie

Naast de jaarcijfers omvat het jaarbericht andere informatie, die bestaat uit:

- De inleiding;
- De kerncijfers;
- De enkelvoudige jaarrekening per 31 december 2019;
- De WNT-publicatie;
- Het Besluit Financieel Beheer Netbeheerder;
- De gesegmenteerde informatie;
- De overeenkomsten met verwante bedrijven;
- De Verklaring Naleving Gedragscode voor Netbeheerders;
- Verklaring ex artikel 43, lid 9 sub b Elektriciteitswet 1998 en artikel 32, lid 11 sub b Gaswet;
- Het overzicht investeringen en betrouwbaarheid netten.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarcijfers verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarcijfers.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie in overeenstemming met geldende wet- en regelgeving.

Benadrukking van de basis voor financiële verslaggeving en beperking in gebruik en verspreidingskring

Wij vestigen de aandacht op pagina 3 in het jaarbericht van waarin is uitgezet voor welk doel de jaarcijfers van Liander N.V. zijn opgesteld en met welke basis voor financiële verslaggeving. De jaarcijfers van Liander N.V. zijn opgesteld door de directie van de vennootschap om uitvoering te geven aan de wettelijke verplichtingen zoals gesteld in artikel 43 van Elektriciteitswet 1998 en artikel 32 van de Gaswet. Hierdoor zijn de jaarcijfers mogelijk niet geschikt voor andere doeleinden. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

Verantwoordelijkheden van de directie voor de jaarcijfers

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de jaarcijfers in overeenstemming met de toelichting op de geconsolideerde jaarcijfers, zoals opgenomen op pagina 9 tot en met 20, door vennootschap beschreven grondslagen. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanig interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opstellen van de jaarcijfers mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Bij het opstellen van de jaarcijfers moet de directie afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarcijfers opstellen op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarcijfers.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarcijfers

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarcijfers nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarcijfers afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarcijfers staan.
- Het vaststellen dat de door het de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarcijfers. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarcijfers en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarcijfers de onderliggende transacties en gebeurtenissen zonder materiële afwijkingen weergeven.

Wij communiceren met de directie onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Amsterdam, 30 juni 2020

Deloitte Accountants B.V.

J. Dalhuisen RA

Enkelvoudige jaarrekening

Jaarrekening ex artikel 2:403 lid 1a BW

Alliander N.V. heeft voor zijn dochteronderneming Liander N.V. een aansprakelijkheids- en instemmingsverklaring als bedoeld in artikel 2:403 BW (403-verklaring) bij de KvK gedeponeerd. Dit betekent dat de statutaire enkelvoudige jaarrekening van Liander N.V. mag worden opgesteld conform artikel 2:403 lid 1a BW. Onderstaand zijn de enkelvoudige verkorte balans per 31 december 2019 en winst-en-verliesrekening over 2019 opgenomen.

Balans (voor winstbestemming)

€ miljoen	31-12-2019	31-12-2018
Activa		
Vaste activa	424	358
Vlottende activa	4.933	5.213
Totaal activa	5.357	5.571
Eigen vermogen en verplichtingen		
Eigen vermogen		
Aandelenkapitaal en reserves	2.226	2.225
Resultaat boekjaar	257	246
Totaal eigen vermogen	2.483	2.471
Langlopende verplichtingen	2.632	2.648
Kortlopende verplichtingen	242	452
Totaal eigen vermogen en verplichtingen	5.357	5.571

Winst-en-verliesrekening

€ miljoen	2019	2018
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening na belastingen	257	246
Nettoresultaat	257	246

Opgemaakt te Arnhem, 30 juni 2020

Liander N.V.
M.J. Otto
Voorzitter directie Liander N.V.

Winstbestemming 2018

Ingevolge het aandeelhoudersbesluit d.d. 29 juni 2019 inzake de vaststelling van de jaarrekening over 2018 is het resultaat na belastingen over 2018 van Liander (€ 246 miljoen) uitgekeerd als dividend.

Winstbestemming 2019

Voorgesteld wordt het resultaat na belastingen over het boekjaar 2019 van € 257 miljoen uit te keren als dividend. Bij het voorstel is rekening gehouden met de verplichting te voldoen aan de minimaal vereiste financiële ratio's zoals vermeld in het Besluit financieel beheer netbeheerder. Het voorstel winstbestemming is niet in de balans per 31 december 2019 verwerkt.

WNT

Publicatie op grond van de WNT

Algemeen

Met ingang van 1 januari 2013 is de Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) van toepassing op de naamloze of besloten vennootschappen die zijn aangewezen als netbeheerder. Dit betekent dat de WNT van toepassing is op Liander N.V. De WNT normeert de bezoldiging voor topfunctionarissen. Het maximum van de bezoldiging voor 2019 is vastgesteld op € 194.000.

Overeenkomstig de publicatieplicht wordt de bezoldiging van (gewezen) topfunctionarissen op persoonsnaam vermeld. Hetzelfde geldt voor uitkeringen wegens het beëindigen van het dienstverband van (gewezen) topfunctionarissen.

Voor (gewezen) reguliere functionarissen vindt publicatie plaats indien de bezoldiging meer bedraagt dan het maximum. In tegenstelling tot (gewezen) topfunctionarissen vindt publicatie niet op naam, maar op functie plaats.

Liander en de WNT

De bepalingen in de WNT zijn van toepassing op alle (top)functionarissen van Liander.

Topfunctionarissen

Het hoogste uitvoerende orgaan is de directie van Liander. De directieleden van Liander, mevrouw I.D. Thijssen en de heren F.D. Schut (vanaf 1 april 2019) en W.Th. Bien (vanaf 7 oktober 2019), die deze functies in deeltijd uitvoeren, gelden dan ook als topfunctionarissen. Daarnaast functioneert de Raad van Commissarissen van Alliander feitelijk als het hoogste toezichthoudende orgaan van Liander. De leden van de Raad van Commissarissen gelden derhalve als topfunctionarissen van Liander.

Bezoldiging directie Liander N.V. 2019

€

Naam	Functie	Beloning	Pensioen-premies	Totaal ¹	Duur dienst- verband	Omvang dienst- verband (FTE)	WNT norm (rato duur en omvang dienst- verband)	Motivering overschrijding
I.D. Thijssen ²	Directeur	40.144	3.983	44.127	1/1 - 31/12	0,2	38.674	Bestaande afspraken, waarbij het overgangsrecht van kracht is.
F.D. Schut ²	Directeur	36.413	3.561	39.975	1/4 - 31/12	0,3	39.975	n.v.t.
W. Th. Bien ²	Directeur	5.859	585	6.444	7/10 - 31/12	0,1	6.444	n.v.t.

Bezoldiging directie Liander N.V. voorafgaand kalenderjaar

€

Naam	Functie	Beloning	Pensioen-premies	Totaal ¹	Duur dienst- verband	Omvang dienst- verband (FTE)	WNT norm (rato duur en omvang dienst- verband)	Motivering overschrijding
I.D. Thijssen ²	Directeur	81.929	8.027	89.956	1/1 - 31/12	0,4	72.614	Bestaande afspraken, waarbij het overgangsrecht van kracht is.

¹ De totalen sluiten niet aan op het overzicht van de bestuurdersbeloningen in de jaarverslagen over 2018 en 2019 van Alliander N.V. als gevolg van het verschil in de definities volgens de WNT en volgens IFRS.

² Mevrouw Thijssen en de heren Schut en Bien zijn voorzitter respectievelijk leden van de Raad van Bestuur van Alliander N.V. Zij zijn daarnaast directeur van Liander N.V. Er vindt allocatie plaats van de bezoldiging naar de functies op basis van tijdsbesteding.

In 2019 en in het voorafgaande kalenderjaar is geen sprake geweest van betaalde belastbare onkostenvergoedingen.

Bezoldiging Raad van Commissarissen 2019 en voorafgaand kalenderjaar

De WNT-normen in 2019 en 2018 voor een lid en de voorzitter van de Raad van Commissarissen zijn respectievelijk 10% en 15% van het geldende bezoldigingsmaximum van € 194.000 in 2019 en € 189.000 in 2018.

€

Naam	2019		Voorafgaand kalenderjaar	
	Bezoldiging	WNT norm	Bezoldiging	WNT norm
mw. A. Jorritsma-Lebbink, voorzitter	29.100	29.100	28.350	28.350
mw. A.P.M. van der Veer-Vergeer, lid	19.400	19.400	18.900	18.900
B. Roetert, lid	19.400	19.400	18.900	18.900
G.L.M. Hamers, lid	19.400	19.400	18.900	18.900
mw. T. Menssen, lid ¹	5.156	5.156	-	-
F. Eulderink, lid ²	-	5.156	-	-
mw. J.G. van der Linde, lid ³	9.620	9.620	18.900	18.900

1 Mevrouw Menssen is met ingang van 26 september 2019 benoemd.

2 De heer Eulderink is met ingang van 26 september 2019 benoemd. Zijn bezoldiging over 2019 van € 5.156 is in 2020 uitbetaald en wordt daarom in dat jaar toegerekend aan 2019.

3 Mevrouw Van der Linde is met ingang van 1 juli 2019 teruggetreden.

Toelichting

De vermelde gegevens betreffen de werkzaamheden van de RvC-leden als topfunctionaris voor Liander als ook werkzaamheden voor de holding Alliander. De RvC-leden zijn in 2019 en 2018 het gehele jaar in functie geweest, tenzij anders vermeld.

Reguliere functionarissen

Voor reguliere functionarissen geldt de publicatieverplichting alleen als de bezoldiging meer bedraagt dan het maximum. Dit leidt tot het volgende overzicht van functionarissen met een bezoldiging boven het maximum.

Bezoldiging (gewezen) reguliere functionarissen Liander N.V. 2019 en voorafgaand kalenderjaar

€

Functie	2019				Voorafgaand kalenderjaar			
	Beloning	Pensioen-premies	Totaal	WNT norm (rato omvang dienstverband)	Beloning	Pensioen-premies	Totaal	WNT norm (rato omvang dienstverband)
Directeur	224.121	22.408	246.529	194.000	210.961	20.754	231.715	189.000
Manager	192.462	20.440	212.902	194.000	154.176	18.800	172.976	189.000
Manager	190.931	21.208	212.139	194.000	168.557	19.369	187.926	189.000
Manager	187.324	21.637	208.961	194.000	180.411	19.926	200.337	189.000
Manager	176.368	20.828	197.196	194.000	169.260	18.927	188.187	189.000
Medewerker	174.835	21.040	195.875	194.000	166.076	20.033	186.109	189.000

Toelichting

Bij alle functionarissen is in 2019 en in het voorafgaande kalenderjaar geen sprake geweest van betaalde belastbare onkostenvergoedingen. Alle overschrijdingen van de WNT norm zijn het gevolg van bestaande contractafspraken of eenmalige CAO-uitkeringen. In alle gevallen is sprake van een full time dienstbetrekking gedurende het gehele kalenderjaar.

Vergoedingen bij beëindigen dienstbetrekking

Voor de topfunctionarissen van Liander is in het verslagjaar 2019 geen sprake geweest van vergoedingen bij het beëindigen van een dienstbetrekking.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de directie van Liander N.V.

Verklaring over de WNT-verantwoording 2019

Ons oordeel

Wij hebben het in dit jaarbericht 2019 op pagina 25 tot en met pagina 26 opgenomen betreffende de verantwoording inzake de Wet normering topinkomens (WNT) 2019 (hierna "de WNT-verantwoording") van Liander N.V. te Arnhem gecontroleerd.

Naar ons oordeel is de WNT-verantwoording in alle van materieel belang zijnde aspecten, opgesteld in overeenstemming met de bepalingen van en krachtens de Wet normering topinkomens (WNT).

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Controleprotocol WNT 2019. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie "Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de WNT-verantwoording".

Wij zijn onafhankelijk van Liander N.V. zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel zoals gevraagd en beschreven in het Controleprotocol WNT 2019.

Het niet voldoen aan de Nederlandse controlestandaarden

Paragraaf 2.5.2 van het Controleprotocol WNT 2019 schrijft voor dat bij de controle van een aparte verantwoording van uitsluitend de WNT-gegevens, geen jaarrekeningcontrole uitgevoerd wordt en dat de accountant niet wordt geacht de afwezigheid van een jaarrekeningcontrole te compenseren met andere werkzaamheden. Door deze beperking in onze controlewerkzaamheden wordt niet voldaan aan de vereisten van de Nederlandse controlestandaarden.

Beperking in gebruik en verspreidingskring

De WNT-verantwoording is opgesteld voor de Minister van BZK, de Minister wie het aangaat zoals bedoeld in artikel 1.1 sub o WNT en de personen die op grond van artikel 5.1 WNT zijn belast met het toezicht op de naleving van de wet, met als doel Liander N.V. in staat te stellen te voldoen aan art. 1.7 WNT. Hierdoor is de WNT-verantwoording mogelijk niet geschikt voor andere doeleinden. Onze controleverklaring is derhalve uitsluitend bestemd voor Liander N.V., voor de Minister van BZK, de Minister wie het aangaat zoals bedoeld in artikel 1.1 sub o WNT en de personen die op grond van artikel 5.1 WNT zijn belast met het toezicht op de naleving van de wet en dient niet te worden verspreid aan of te worden gebruikt door anderen.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2019 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de WNT-verantwoording

Verantwoordelijkheden van de directie voor de WNT-verantwoording

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de WNT-verantwoording in overeenstemming met de bepalingen van en krachtens de WNT. In dit kader is de directie tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de WNT-verantwoording mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de WNT-verantwoording

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van de werkzaamheden die zijn beschreven in het Controleprotocol WNT 2019 dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons op basis van die werkzaamheden af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd in overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2019, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze WNT-verantwoording nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben onze werkzaamheden professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2019, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de WNT-verantwoording afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's uitvoeren van de in het Controleprotocol WNT 2019 beschreven werkzaamheden en het vanuit deze werkzaamheden verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de WNT-verantwoording en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de WNT-verantwoording de onderliggende transacties en gebeurtenissen zonder materiële afwijkingen weergeeft.

Wij communiceren met de directie onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen.

Amsterdam, 30 juni 2020

Deloitte Accountants B.V.

J. Dalhuisen RA

Besluit financieel beheer netbeheerder

In het Besluit financieel beheer netbeheerder worden eisen gesteld aan het financieel beheer van een netbeheerder om hiermee zijn wettelijke taken uit te voeren. Het gaat hierbij met name om de investeringen die een netbeheerder moet doen in zijn netten om deze in werking te hebben, te onderhouden, te vernieuwen en uit te breiden.

In het besluit wordt een viertal ratio's genoemd waaraan de netbeheerder (Liander) minimaal moet voldoen, te weten:

1. Bedrijfsresultaat gedeeld door bruto rentelasten: minimaal 1,7;
2. De som van resultaat na belastingen, afschrijvingen, amortisatie, mutatie latente belastingen, non cash kosten en bruto rentelasten gedeeld door bruto rentelasten (FFO/bruto rentelasten): minimaal 2,5;
3. De som van resultaat na belastingen, afschrijvingen, amortisatie, mutatie latente belastingen, non cash kosten gedeeld door totale schuld (FFO/totale schuld): minimaal 0,11;
4. Totale schuld gedeeld door de som van eigen vermogen en totale schuld: maximaal 70%.

In onderstaand overzicht worden de voorgeschreven ratio's vermeld met daarnaast de berekende ratio's voor Liander over 2019 en 2018.

Ratio's Besluit financieel beheer netbeheerder¹

	Norm	2019	2018
1. Bedrijfsresultaat / bruto rentelasten	≥ 1,7	4,4	4,5
2. FFO / bruto rentelasten	≥ 2,5	6,7	6,5
3. FFO / totale schuld	≥ 0,11	0,14	0,15
4. Totale schuld / (totale schuld + eigen vermogen)	≤ 70%	63%	61%

¹ Bij de berekening van deze ratio's over 2019 en 2018 is rekening gehouden met het voorstel winstbestemming.

Gesegmenteerde informatie

Segmentatie geconsolideerde winst-en-verliesrekening

€ miljoen	2019			Overig	Totaal
	Gereguleerde domeinen				
	Elektriciteit	Gas	Meetdienst		
Omzet	1.068	394	147	21	1.630
Af: Kosten van transportdiensten en van distributieverliezen	232	1	-	4	237
Brutomarge	836	393	147	17	1.393
Amortisatie bijdragen	49	19	-	3	71
Overige bedrijfsopbrengsten	46	11	12	13	82
	931	423	159	33	1.546
Afschrijvingen en buitengebruikstellingen	183	93	47	11	334
Precariokosten	93	55	-	-	148
Overige bedrijfskosten	447	127	72	11	657
Totale bedrijfskosten	723	275	119	22	1.139
Bedrijfsresultaat	208	148	40	11	407
Gesegmenteerde activa					
Materiele vaste activa	4.365	1.954	508	153	6.980
Overig					
Investeringen IFRS (netto)	394	99	123	7	623
Investeringen RAR	325	98	137	7	567
Dotaties personeelsvoorzieningen	15	5	2	1	23
Onttrekking personeelsvoorzieningen	21	7	4	1	33
Dotatie verwijderen oude gasaansluitingen	0	4	-	0	4
Dotaties debiteuren	1	-	-	-	1
Onttrekking debiteuren	2	0	0	0	2

€ miljoen	2018			Overig	Totaal
	Gereguleerde domeinen				
	Elektriciteit	Gas	Meetdienst		
Omzet	1.092	399	128	21	1.640
Af: Kosten van transportdiensten en van distributieverliezen	225	1	-	-	226
Brutomarge	867	398	128	21	1.414
Amortisatie bijdragen	47	18	-	3	68
Overige bedrijfsopbrengsten	40	10	9	15	74
	954	426	137	39	1.556
Afschrijvingen en buitengebruikstellingen	176	88	53	10	327
Precariokosten	98	56	-	-	154
Overige bedrijfskosten	414	124	70	26	634
Totale bedrijfskosten	689	267	123	36	1.115
Bedrijfsresultaat	265	159	14	3	441
Gesegmenteerde activa					
Materiele vaste activa	3.900	2.097	431	140	6.568
Overig					
Investeringen IFRS (netto)	285	112	129	8	534
Investeringen RAR	274	139	129	8	550
Dotaties personeelsvoorzieningen	10	3	2	-	15
Onttrekking personeelsvoorzieningen	15	4	3	1	23
Dotaties debiteuren	-1	-	-	2	1
Onttrekking debiteuren	2	0	0	0	2

Toelichting

Algemeen

Verschil IFRS en RAR

De cijfers in dit overzicht zijn opgesteld op basis van IFRS en derhalve niet op basis van Regulatorische Accounting Regels (RAR) op basis waarvan de gereguleerde rapportages dienen te worden verantwoord. De belangrijkste verschillen tussen IFRS en RAR hebben betrekking op:

1. verschillen in waardering van balans- en winst-en-verliesrekening posten en
2. het doel waarvoor de RAR cijfers worden opgesteld en de uitkomst hiervan.

Ad 1) De verschillen in waardering hebben met name betrekking op voorzieningen, afschrijvingen, rente en de in de RAR uitgesloten kosten.

Ten aanzien van de voorzieningen wordt in de winst-en-verliesrekening onder IFRS de dotatie of vrijval verantwoord, terwijl regulatorisch de onttrekking wordt verwerkt in de gereguleerde kosten.

Inzake de afschrijvingen bepaalt de individuele netbeheerder zelf de economische gebruiksduren (afschrijvingstermijnen), terwijl deze regulatorisch voor alle netbeheerders hetzelfde zijn. Hierbij worden de geamortiseerde bijdragen onder IFRS separaat in de W&V verantwoord, terwijl deze regulatorisch onderdeel uitmaken van de afschrijvingen zelf. Voorts worden onder IFRS de versnelde afschrijvingen en/of mogelijke impairment direct in de balans en W&V verantwoord terwijl dit in regulatorisch perspectief niet gebeurt waardoor de last over de resterende levensduur wordt uitgesmeerd.

Voor wat betreft de rente worden onder IFRS de financiële baten en lasten, voornamelijk betrekking hebbend op de rentedragende verplichtingen, in de W&V verantwoord terwijl regulatorisch de rente wordt berekend over de door de toezichthouder vastgestelde activa waarde (SAV).

Tot slot worden in de RAR enkele specifiek opgesomde kostenposten uitgesloten terwijl die onder IFRS in de W&V worden verantwoord.

Ad 2) Bij de regionale netbeheerders is sprake van maatstafregulering. De boekhoudkundige regels, zoals vermeld in de RAR hebben daardoor een geheel andere doelstelling (inkomstenregulering) dan de jaarrekening volgens IFRS (getrouw beeld vermogen en resultaat). Een belangrijk aspect binnen deze maatstafregulering is daarnaast dat de kosten en investeringen op het totaal van de sector worden bepaald en vervolgens aan de hand van een ieders aandeel in de sector worden gealloceerd aan de afzonderlijke netbeheerders als basis voor de tarifiering. Dit is een geheel andere benadering dan de verantwoording van de individuele financiële resultaten van de afzonderlijke netbeheerders. De bepaling van een ieders aandeel vindt overigens door de ACM pas plaats aan het einde van de reguleringsperiode en derhalve niet ieder jaar.

Dit alles betekent dat de in het overzicht verantwoorde resultaten vanwege verschillen in waardering voor regulatorische doeleinden geheel anders kunnen zijn, maar belangrijker het feitelijke gereguleerde resultaat per netbeheerder pas bekend is na afloop van de reguleringsperiode nadat de allocatie van de sectorresultaten heeft plaatsgevonden.

Allocatie

De verdeling van de gesegmenteerde informatie naar de producten Elektriciteit, Gas en Metering is gebaseerd op de in de Reguleringsdata tot stand gekomen verhoudingen. Per product is de informatie verder toegerekend aan de onderliggende spannings- en drukniveaus. Voor omzet, materiele vaste activa en afschrijvingen is de informatie vastgelegd in de administratie. Voor wat betreft de Overige bedrijfskosten is de toerekening gebaseerd op onderliggende klantsegmenten waarbij bij elektriciteit en gas de cascadering naar de geldende klantsegmenten volgens de tarievenscode in aanmerking wordt genomen.

Segment Overig

De overige activiteiten bestaan onder andere uit de activiteiten op het gebied van grote gasaansluitingen en verhuur van warmtenetten.

Toelichting elektriciteit

Overzicht bedrijfsresultaat elektriciteit

€ miljoen	2019	2018
Omzet	1.068	1.092
Af: Kosten van transportdiensten en van distributieverliezen	232	225
Brutomarge	836	867
Amortisatie bijdragen	49	47
Overige bedrijfsopbrengsten	46	40
	931	954
Afschrijvingen en buitengebruikstellingen	183	176
Precariokosten	93	98
Overige bedrijfskosten	447	414
Totale bedrijfskosten	723	689
Bedrijfsresultaat	208	265

Omzet elektriciteit

€ miljoen	2019	2018
Hoogspanning	21	21
Tussenspanning	69	67
Middenspanning	250	262
Laagspanning	643	656
Transportdienst	983	1.006
Hoogspanning	-	-
Tussenspanning	5	5
Middenspanning	11	11
Laagspanning	69	69
Aansluitdienst	85	85
	1.068	1.091
Amortisatie bijdragen	49	47
Overige bedrijfsopbrengsten	46	40
Omzet elektriciteit	1.163	1.178

Toelichting

Met de invoering van IFRS 15 vanaf 1 januari 2018 zijn de geamortiseerde bijdragen onderdeel geworden van de omzet.

De post Overige bedrijfsopbrengsten bestaan met name uit:

- Verplaatsen, wijzigen en verwijderen van aansluitingen, PAV Maatwerkaansluitingen, tijdelijke aansluitingen en afsluiten en heraanluiten;
- In rekening gebrachte schades en storingen, incasso-, administratie- en aanmaningskosten.

Afschrijvingen elektriciteit

€ miljoen	2019	2018
Hoogspanning	18	18
Tussenspanning	20	18
Middenspanning	78	76
Laagspanning	67	64
Totaal afschrijvingen elektriciteit	183	176

Overige bedrijfskosten elektriciteit

€ miljoen	2019	2018
Hoogspanning	-	-
Tussenspanning	57	53
Middenspanning	206	192
Laagspanning	184	169
Totaal overige bedrijfskosten elektriciteit	447	414

Materiële vaste activa elektriciteit

€ miljoen	2019		2018	
	Investerings	Boekwaarde	Investerings	Boekwaarde
Hoogspanning	20	368	1	317
Tussenspanning	10	447	20	365
Middenspanning	214	1.921	152	1.735
Laagspanning	150	1.629	112	1.483
Totaal	393	4.365	285	3.900

Volume transportdienst elektriciteit

	2019	2018
A. VOLUMES NETVLAKKEN HS EN TS		
Afneemers HS (110-150kV)		
Vastrecht transportdienst	2	1
kW gecontracteerd per jaar	966.244	1.068.932
kW max per maand	9.811.972	9.145.280
Afneemers HS (110-150kV) maximaal 600 uur per jaar		
Vastrecht transportdienst	2	2
kW gecontracteerd per jaar	11.004	11.004
kW max per week	136.540	141.620
Afneemers TS (25-50kV)		
Vastrecht transportdienst	7	7
kW gecontracteerd per jaar	80.561	94.253
kW max per maand	832.607	839.684
Afneemers TS (25-50kV) maximaal 600 uur per jaar		
Vastrecht transportdienst	7	7
kW gecontracteerd per jaar	74.911	69.962
kW max per week	1.293.953	1.159.775
Afneemers Trafo HS+TS/MS		
Vastrecht transportdienst	322	307
kW gecontracteerd per jaar	1.553.159	1.438.511
kW max per maand	13.443.662	12.966.661
Afneemers Trafo HS+TS/MS maximaal 600 uur per jaar		
Vastrecht transportdienst	6	6
kW gecontracteerd per jaar	33.905	39.714
kW max per week	259.925	322.286
B. VOLUMES NETVLAK MS		
Afneemers MS (1-20kV) -Distributie		
Vastrecht transportdienst	8.768	8.535
kW gecontracteerd per jaar	3.218.796	3.180.743
kW max per maand	27.481.327	27.624.666
kWh tarief normaal	8.884.119.426	9.080.867.412
Afneemers Trafo MS/LS		
Vastrecht transportdienst	15.697	15.389
kW gecontracteerd per jaar	1.278.628	1.270.571
kW max per maand	9.928.022	9.946.090
kWh tarief normaal	2.605.292.551	2.654.395.188
C. VOLUMES NETVLAK LS		
Afneemers LS		
Vastrecht transportdienst	7.479	7.360
kW gecontracteerd	241.651	240.307
kWh tarief laag	155.113.263	157.734.867
kWh tarief normaal	227.052.760	231.525.623
Kleinverbruikers (t/m 3*80A op LS)		
Vastrecht transportdienst t/m/1*6A LS geschakeld	772.377	771.738
Vastrecht transportdienst t/m 3*80A op LS	3.156.775	3.121.702
Kleinverbruikers (t/m 3*80A op LS) capaciteitstarieven		
> 3*63A t/m 3*80A	22.631	22.092
> 3*50A t/m 3*63A	22.751	22.582
> 3*35A t/m 3*50A	26.756	26.464
> 3*25A t/m 3*35A	62.006	59.683
t/m/ 3*25A+ alle 1-fase aansluitingen	3.022.471	2.990.798
t/m 1*6A op het geschakelde net	772.285	771.739
D. VOLUMES BLINDVERMOGEN		
Kleinverbruikers (t/m 3*80A op LS) capaciteitstarieven		
kVArh blindvermogen MS en hoger	415.934.386	424.303.438
kVArh blindvermogen lager dan MS	20.277.321	15.962.612

Volumes periodieke aansluitvergoedingen

Periodieke aansluitvergoeding (per aansluiting)	2019	2018
t/m 1*6A	772.377	771.738
> 1*6A t/m 3*25A	3.021.534	2.990.807
> 3*25A t/m 3*80A	134.292	130.914
> 3*80A t/m 175 KVA	18.390	17.934
> 175 KVA t/m 1750 kVA	13.728	13.557
> 1750 KVA t/m 3000 kVA	301	289
> 3000 KVA t/m10000 kVA	145	133
Periodieke aansluitvergoeding meerlengte per meter > 25 meter		
3 - 10 MVA	1.099.784	1.026.851

De volumes zijn ontleend aan de verantwoording in de reguleringsdata aan de ACM en zijn tevens gebruikt voor de cascadering naar spanningsniveau volgens de tarievcodes.

Toelichting gas

Overzicht bedrijfsresultaat gas

€ miljoen	2019	2018
Omzet	394	399
Amortisatie bijdragen	19	10
Overige bedrijfsopbrengsten	11	18
	424	427
Afschrijvingen en buitengebruikstellingen	93	88
Precariokosten	55	56
Overige bedrijfskosten	128	124
Totale bedrijfskosten	276	268
Bedrijfsresultaat	148	159

Omzet gas

€ miljoen	2019	2018
EHD	-	-
Hoge druk	15	15
Lage druk	299	305
Transportdienst	314	320
EHD	-	-
Hoge druk	-	-
Lage druk	80	79
Aansluitdienst	80	79
	394	399
Amortisatie bijdragen	19	10
Overige bedrijfsopbrengsten	11	18
Omzet gas	424	427

Toelichting:

Met de invoering van IFRS 15 vanaf 1 januari 2018 zijn de geamortiseerde bijdragen onderdeel geworden van de omzet.

De overige bedrijfsopbrengsten bestaan met name uit:

- Verplaatsen, wijzigen en verwijderen van aansluitingen, tijdelijke aansluitingen en afsluiten en heraansluiten;
- in rekening gebrachte schades en storingen, incasso-, administratie- en aanmaningskosten.

Afschrijvingen gas

	2019	2018
€ miljoen		
EHD	-	-
Hoge druk	15	14
Lage druk	37	36
Overig	-	-
Afschrijvingen transportdienst	52	50
Hoge druk	3	3
Lage druk	38	35
Overig	-	-
Afschrijvingen aansluitdienst	41	38
Totaal afschrijvingen gas	93	88

Overige bedrijfskosten gas

	2019	2018
€ miljoen		
EHD	-	-
Hoge druk- onderhoud en herstel	26	27
Lage druk- onderhoud en herstel	53	54
Overig	-	-
Overige bedrijfskosten transportdienst	79	81
EHD	-	-
Hoge druk- overig	7	6
Lage druk- overig	42	37
Overig	-	-
Overige bedrijfskosten aansluitdienst	49	43
Totaal overige bedrijfskosten gas	128	124

Materiële vaste activa gas

€ miljoen	2019		2018	
	Investeringen	Boekwaarde	Investeringen	Boekwaarde
EHD	-	-	-	-
Hoge druk	14	306	20	351
Lage druk	46	851	58	967
Overig	-	-	-	-
Materiele vaste activa transportdienst gas	60	1.157	78	1.318
EHD	-	-	-	-
Hoge druk	1	38	2	39
Lage druk	37	759	32	740
Overig	-	-	-	-
Materiele vaste activa aansluitdienst gas	38	797	34	779
Totaal	98	1.954	112	2.097

Volume transportdienst gas < 16 bar

VOLUME TRANSPORTDIENST GAS < 16 BAR	2019	2018
A. AANTAL KLEINVERBRUIKERS EN PROFIELGROOTVERBRUIKERS		
Kleinverbruikers		
=< 10 m3(n)h, jaarverbruik < 500 Nm3	283.174	275.104
=< 10 m3(n)h, jaarverbruik vanaf 500 Nm3 en < 4.000 Nm3	2.136.534	2.131.295
=< 10 m3(n)h, jaarverbruik vanaf 4.000 Nm3	65.474	67.480
> 10 en = < 16 m3(n)h	11.868	11.825
> 16 en = < 25 m3(n)h	20.476	20.891
> 25 en = < 40 m3(n)h	8.307	8.381
Profielgrootverbruikers		
> 40 en = < 65 m3(n)h	3.219	3.264
> 65 en = < 100 m3(n)h	3.741	3.840
> 100 en = < 160 m3(n)h	1.378	1.423
> 160 en = < 250 m3(n)h	431	458
> 250 m3(n)h	90	100
B. AANTAL TELEMETRIEGROOTVERBRUIKERS		
Aantal telemetriegrootverbruikers	2.891	2.905

Volumes periodieke aansluitvergoedingen gas

VOLUMES PERIODIEKE AANSLUITVERGOEDING GAS

A. AANTAL AFNEMERS PER AANSLUITCATEGORIE T/M 40 M3 (N)H

	2019	2018
Lage druk aansluitingen		
0 t/m 10 m3(n)h	2.485.183	2.473.879
10 t/m 16 m3(n)h	11.868	11.825
16 t/m 25 m3(n)h	20.476	20.891
25 t/m 40 m3(n)h	8.307	8.381

B. AANTAL AFNEMERS PER AANSLUITCATEGORIE > 40 M3 (N)H

Lage druk aansluitingen		
40 t/m 65 m3(n)h	3.273	3.318
65 t/m 100 m3(n)h	4.007	4.111
100 t/m 160 m3(n)h	1.916	1.959
160 t/m 250 m3(n)h	1.055	1.093
250 t/m 400 m3(n)h	578	599
400 t/m 650 m3(n)h	317	317
650 t/m 1000 m3(n)h	192	191
1000 t/m 1600 m3(n)h	97	98
1600 t/m 2500 m3(n)h	48	46
vanaf 2500 m3(n)h	40	40

Toelichting meetdienst

Overzicht bedrijfsresultaat meetdienst

€ miljoen	2019	2018
Omzet elektriciteit	91	73
Omzet gas	56	55
Brutomarge	147	128
Amortisatie bijdragen	-	-
Overige bedrijfsopbrengsten	12	9
Voor bedrijfsactiviteiten beschikbaar saldo	159	137
Afschrijvingen en buitengebruikstellingen	47	53
Overige bedrijfskosten	72	70
Totale bedrijfskosten	119	123
Bedrijfsresultaat	40	14

Toelichting

Met de invoering van IFRS 15 vanaf 1 januari 2018 zijn de geamortiseerde bijdragen onderdeel geworden van de omzet.

De overige bedrijfsopbrengsten bestaan met name uit:

- Fraude en leegstand
- Opbrengsten duo meters in het duo netbeheer gebied;
- Datacollectie voor andere netbeheerders in het kader van marktfacilitering.

Omzet meetdienst

€ miljoen	2019	2018
Omzet elektriciteit	91	73
Omzet gas	56	55
Omzet meetdienst	147	128

Afschrijvingen meetdienst

€ miljoen	2019	2018
Afschrijvingen elektriciteit	28	30
Afschrijvingen gas	19	23
Totaal afschrijvingen meetdienst	47	53

Overige bedrijfskosten meetdienst

	2019	2018
€ miljoen		
Bedrijfskosten elektriciteit	36	38
bedrijfskosten gas	36	32
Totaal overige bedrijfskosten meetdienst	72	70

Materiële vaste activa meetdienst

€ miljoen	2019		2018	
	Investeringen	Boekwaarde	Investeringen	Boekwaarde
Meetdienst elektriciteit	71	297	71	251
Meetdienst gas	52	212	58	180
Totaal materiële vaste activa meetdienst	123	509	129	431

Overeenkomsten met verwante bedrijven

Ingevolge artikel 43 lid 6 van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 32 lid 7 van de Gaswet dient de netbeheerder elk verwant bedrijf, waarmee de netbeheerder een overeenkomst heeft gesloten waarvan de opbrengst of de kosten een bedrag van € 4.500.000 te boven gaan, te vermelden. Daarbij dient tevens per bedrijf het aantal van die overeenkomsten te worden vermeld.

Bedrijf

	Overeenkomst in 2019	Aantal overeenkomsten
Alliander N.V.	Financiering, dienstverlening	3
Qirion B.V.	Uitbestede werkzaamheden	1
Alliander Telecom N.V.	Uitbestede werkzaamheden	1

Verklaring Naleving Gedragscode voor Netbeheerders

Aangaande gegevens uit kleinverbruikmeetinrichtingen die op afstand uitleesbaar zijn

Naam rechtspersoon: Liander N.V.

Statutaire vestigingsplaats: Arnhem

Periode: 1.1.2019 tot en met 31.12.2019

Liander N.V. te Arnhem maakt voor het goed kunnen uitvoeren van zijn diensten gebruik van meetgegevens die zijn verkregen uit kleinverbruikmeetinrichtingen die op afstand uitleesbaar zijn.

In aanvulling op de Algemene Verordening Gegevensbescherming hebben netbeheerders in de Nederlandse energiebranche een gedragscode opgesteld ten aanzien van het gebruik, het vastleggen, het uitwisselen en het bewaren van gegevens die zijn verkregen uit een kleinverbruikmeetinrichting die op afstand uitleesbaar is.

Meetcampagne

In het kader van het willen gaan verzamelen van metergegevens bij een groep kleinverbruikers om ten behoeve van de allocatie en reconciliatie tot nauwkeuriger verbruiksprofielen te kunnen komen, is geconstateerd dat in de Gedragscode 'Verwerking van Persoonsgegevens door Netbeheerders in het kader van Installatie en Beheer van slimme meters bij kleinverbruikers' voor dit doel geen frequentie voor de toegestane meteruitlezing is opgenomen.

Individuele Slimme Meter Allocatie

In het kader van het willen gaan verzamelen van metergegevens bij kleinverbruikers om tot dynamische allocatie te kunnen komen in plaats van allocatie op jaarbasis met analoge meters, is geconstateerd dat voor de hiervoor in de Gedragscode opgenomen voorziening geen frequentie voor de toegestane meteruitlezing voor slimme meters is opgenomen.

Beide zaken zijn ondervangen door ter zake expliciet de ondubbelzinnige toestemming van de desbetreffende kleinverbruikers te vragen als elders in de Gedragscode bedoeld. Tegelijkertijd wordt er gewerkt aan een aanpassing van de gedragscode, waarin deze omissie wordt meegenomen.

Hierbij verklaart M.J. Otto dat Liander N.V. zich gedurende de bovenvermelde periode heeft gehouden aan het gestelde in de regels en verplichtingen, genoemd in de Gedragscode Verwerking van Persoonsgegevens door Netbeheerders in het kader van Installatie en Beheer van Slimme Meters bij Kleinverbruikers, zoals goedgekeurd door de Autoriteit Persoonsgegevens (voorheen College Bescherming Persoonsgegevens) op 9 mei 2012.

Arnhem, 30 juni 2020

Liander N.V.

M.J. Otto

Voorzitter directie Liander N.V.

Verklaring ex artikel 43, lid 9 sub b Elektriciteitswet 1998 en artikel 32, lid 11 sub b Gaswet

Ondergetekende, M.J. Otto, verklaart hierbij in zijn hoedanigheid van directievoorzitter van Liander N.V. dat:

De financiële verhouding tussen Liander N.V. en met hem verbonden groepsmaatschappijen als bedoeld in artikel 24b van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek in het jaar 2019 heeft voldaan aan de eisen die gesteld worden in artikel 17b, lid 1 van de Elektriciteitswet 1998, respectievelijk artikel 10c, lid 1 van de Gaswet, hetgeen betekent dat Liander N.V. in het jaar 2019 dergelijke groepsmaatschappijen niet heeft bevoordeeld boven andere ondernemingen waarmee die groepsmaatschappijen in concurrentie treden, of aan die groepsmaatschappijen anderszins voordelen heeft toegekend die verder gaan dan in het normale handelsverkeer gebruikelijk is.

Arnhem, 30 juni 2020

Liander N.V.

M.J. Otto
Voorzitter directie Liander N.V.

Investerings en betrouwbaarheid netten

Onze energienetten behoren tot de betrouwbaarste van de wereld. Wij zorgen ervoor dat dit in de toekomst ook zo blijft. Door middel van efficiënt beheer houden wij de huidige netten betaalbaar. Ook vinden wij het belangrijk dat klanten meer gemak en vertrouwen ervaren wanneer wij voor hen aan het werk zijn.

In 2019 hebben we € 764 miljoen geïnvesteerd in onder andere onze netten en de slimme meter (2018: € 660 miljoen). Iedere regio heeft hierbij zijn eigen prioriteiten, aanpak of kenmerken.

Noord-Holland

948.000 aansluitingen elektriciteit¹

696.000 aansluitingen gas¹

De provincie Noord-Holland heeft een grote (versnelde) nieuwbouwopgave: datacenters willen zich er vestigen en de glastuinbouw kan niet zonder betrouwbare energielevering. De vraag naar elektriciteit wordt steeds groter, terwijl de capaciteit van het netwerk daarvoor niet toereikend is. Om dit op te vangen werkten we met TenneT aan uitbreiding van het elektriciteitsnet en hebben we in 2019 de onderstations De Weel en Middenmeer gerealiseerd. In het kader van de warmtetransitie zijn in Purmerend de eerste woningen in de proeftuin van het ministerie van Binnenlandse Zaken aardgasvrij gemaakt en startte in Zaanstad het eerste open warmtenet van Nederland. In Haarlemmermeer breidden we het elektriciteitsnet uit om datacenters te kunnen aansluiten. Het leggen van de tweede 50kV-verbinding tussen elektriciteitsverdeelstation Haarlemmermeer en Rozenburg is gestart. Er wordt al sinds 2015 samen met TenneT naar een locatie in de regio gezocht voor een nieuw elektriciteitsverdeelstation Haarlemmermeer. Helaas nog steeds zonder succes.

1. Exclusief Amsterdam

Zuid-Holland

284.000 aansluitingen elektriciteit

253.000 aansluitingen gas

In 2019 zijn voorbereidingen gestart voor een flexibiliteitsmarkt in Zuidplaspolder om de drukte op het net zo veel mogelijk te verminderen. Bovendien deed Liander samen met de gemeenten in Holland Rijnland een scenariostudie om inzicht te krijgen in waar en wanneer investeringen in het elektriciteitsnetwerk nodig zijn om de economische ontwikkelingen en de energietransitie te faciliteren. De eerste stappen om te komen tot regionale inpassing van deze netinvesteringen zijn gezet. We maakten een start met oplossingen voor de facilitering van duurzame opwek in Boskoop.

Friesland

327.000 aansluitingen elektriciteit

240.000 aansluitingen gas

De snelle groei van met name zonne-energie in Friesland zorgt ervoor dat de elektriciteitsnetwerken steeds zwaarder worden belast. In 2019 werden diverse zonneparken aangesloten, onder meer bij Oosterwolde. We hebben bovendien het besluit genomen om bij een zonnepark in Oosterwolde te starten met een pilotinstallatie die duurzaam geproduceerde elektriciteit gaat omzetten in groene waterstof. Zulke pilots dragen bij aan alternatieve oplossingen om in gebieden waar het druk is op het net het transport van duurzaam opgewekte elektriciteit mogelijk te maken.

Amsterdam

474.000 aansluitingen elektriciteit

380.000 aansluitingen gas

Liander en de gemeente Amsterdam werkten in een thematische studie samen aan de energietransitie van de stad. Door de bouw van woningen en datacenters en de elektrificatie van onder andere mobiliteit, verwarming en industrie stijgt het elektriciteitsverbruik de komende jaren snel. De impact daarvan op het net is groot. We plaatsten bovendien vijf intelligente middenspanningsruimtes om in de toekomst storingen sneller te kunnen oplossen. Liander heeft nieuwe netten aangelegd om nieuwbouwwoningen te kunnen aansluiten in onder meer Amsterdam-Noord. Verder werden ruim 250 nieuwe laadpalen aangesloten en namen we een ondergronds gasstation in gebruik. In het kader van Amsterdam Aardgasvrij gingen in de Gentiaanbuurt de eerste huizen van het aardgas af.

Flevoland

182.000 aansluitingen elektriciteit

114.000 aansluitingen gas

Flevoland kent veel landelijk gebied. Ideaal voor duurzame opwek. Dat vindt al op grote schaal plaats met de vele windmolens. Daarnaast neemt het aantal aanvragen voor zonneparken toe. Dat stelt onze organisatie voor de grote uitdaging om de infrastructuur hiervoor geschikt te maken náást de facilitering van toch al grootschalige opwek van windenergie. Hier is samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en Liander nodig. In 2019 werkten we aan de aansluiting van de zonneparken in Luttelgeest (4 MW) en Almere De Vaart (20 MW).

Gelderland

951.000 aansluitingen elektriciteit

848.000 aansluitingen gas

De provincie Gelderland beslaat een groot en divers gebied. Er liepen afgelopen jaar diverse grote woningbouwprojecten en we zagen een toenemende vraag naar vermogen op bedrijventerreinen en in de glastuinbouwsector. Ook zagen we een toename van initiatieven rond de opwek van duurzame energie. De impact van al deze ontwikkelingen op het net is groot. We hebben op basis van tientallen gesprekken met tuinders een analyse gemaakt van energiescenario's in de Bommelerwaard en hebben gewerkt aan de aansluiting van initiatieven van duurzame opwek rondom knooppunt Deil. Voor de zoninitiatieven in de Achterhoek hebben we een nieuw schakelstation gebouwd in Laarberg en hebben we gewerkt aan de verzwaren van elektriciteitsverdeelstation Borculo. In Wageningen zijn we in 2019 gestart met het eerste prefab schakelstation. Ondanks innovatieve toepassingen als de flexibiliteitsmarkt en het flexnet in NijmegenNoord, zagen we toch dat op een aantal plekken de vraag naar vermogen de beschikbare capaciteit overschrijdt.

Investerings 2019 per regio

€ miljoen

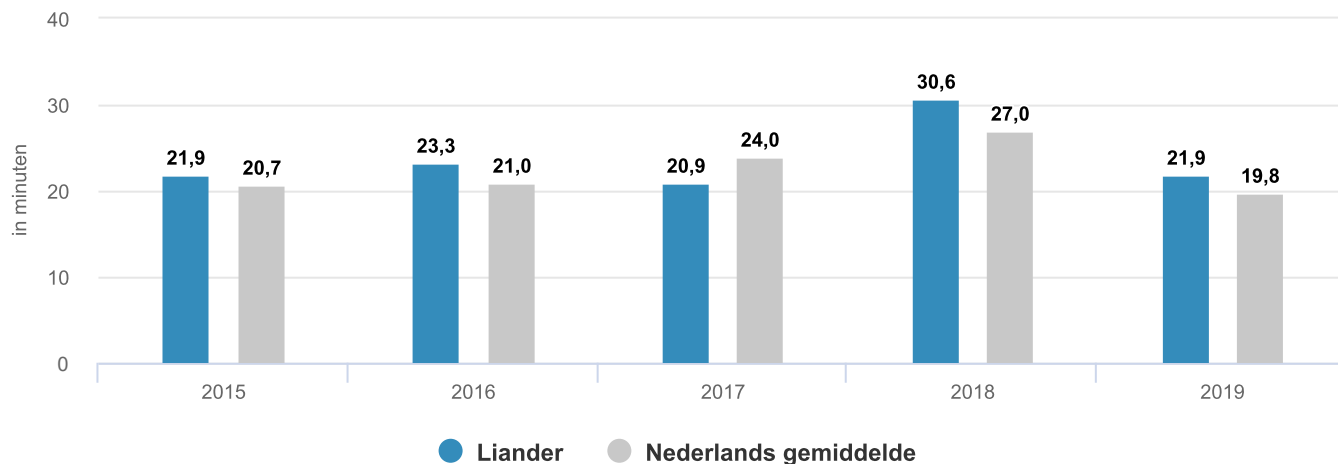
	Noord-Holland ¹ realisatie	Amsterdam realisatie	Zuid-Holland realisatie	Gelderland realisatie	Flevoland realisatie	Friesland realisatie
Investerings	308	85	52	202	22	77
Aantallen						
Slimme meters						
Plaatsingen	280.000	118.000	135.000	339.000	12.000	109.000
Uitvalduur elektriciteit minuten per jaar	20,5	23,9	14,6	23,0	23,4	25,4

1 Exclusief Amsterdam.

Betrouwbaarheid netten

Jaarlijkse uitvalduur elektriciteit in minuten

Gemiddelde uitvalduur per klant

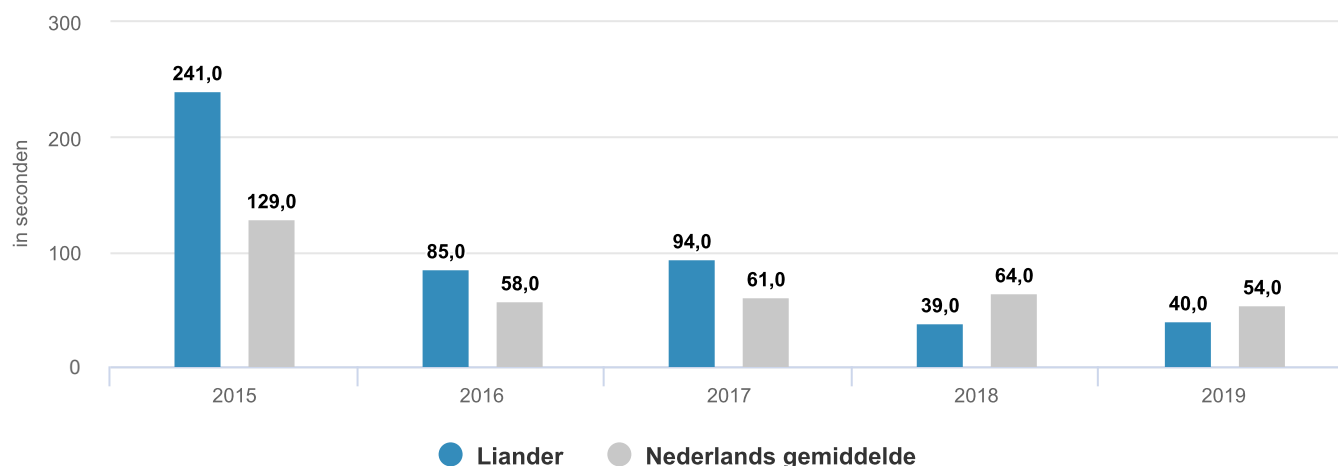
Onze klanten hadden in 2019 gemiddeld 21,9 minuten geen elektriciteit (2018: 30,6 minuten). Dat is een flinke verbetering ten opzichte van vorig jaar, wat vooral te danken is aan het uitblijven van grote storingen (2018: 4). Verder was het aantal storingen in de zomerperiode lager dan vorig jaar. Dit kwam mede doordat we componenten die gevoelig zijn voor aanhoudende warmte met nieuwe digitale hulpmiddelen beter kunnen monitoren: we kunnen dreigende storingen sneller lokaliseren en monteurs beter aansturen. Waar nodig worden componenten preventief vervangen. Opvallend is dat 21% van de storingen wordt veroorzaakt door graafschade door derden.

Het aantal kabelnummers in het elektriciteitsnet met meer dan vijf storingen per jaar was met 17 gelijk aan de doelstelling (maximaal 17). Dit is even hoog als in 2018 (17), ondanks de verscherpte aandacht voor herhaalt storingen en slimme technische aanpassingen in het net.

Voorbeeld hiervan is een rezap, een elektrische zekering die de storingslocatie kan meten bij een volgende (sluimerende) storing.

Jaarlijkse uitvalduur gas in seconden

Gemiddelde uitvalduur per klant

Uitval van het gasnet komt relatief weinig voor. Fluctuaties in de uitvalduur van gas worden hoofdzakelijk veroorzaakt door incidentele verstoringen door derden waarbij klanten langdurig gasloos zijn. In november zaten 63 huizen in Doorwerth een tot anderhalve dag zonder gas. Na een waterleidingbreuk kwam water in een beschadigde gasleiding. De gasleidingen werden eerst schoongemaakt en hersteld voordat ze weer in gebruik konden worden genomen.

Onderhoud aan infrastructuur

In 2019 hebben we € 1.044 miljoen uitgegeven aan onderhoud, vervanging en aanleg van onze energie-infrastructuur (2018: € 954 miljoen).

Vervanging grijs gietijzer en asbestcement leidingen

Sinds 2009 loopt een grootschalig vervangingsprogramma om de grijs gietijzeren en asbestcement gasleidingen te vervangen. Dit programma loopt nog tot 2040. In 2019 zijn we met de tien gemeenten, waar bijna 70 procent van de betreffende gasleidingen ligt, in gesprek gegaan over versnelling van dit programma tot 2032. Aanleiding hiervoor was een advies van Staatstoezicht op de Mijnen (SodM).

30 juni 2020

Liander N.V.

Bezoekadres: Utrechtseweg 68,
6812 AH Arnhem
Postadres: Postbus 50, 6920 AB Duiven

info@liander.nl
www.liander.nl

Uitgave Liander N.V

